

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
MƏRKƏZİ BANKI

Maliyyə Sabitliyi Hesabatı

2023

MALİYYƏ SABİTLİYİ DEPARTAMENTİ

**Azərbaycan Respublikasının
Mərkəzi Bankı**

MALİYYƏ SABİTLİYİ HESABATI*

* Hesabat 2023-cü ilin dekabr ayının məlumatları əsasında hazırlanmışdır.

ABREVIATURALAR

AMB – Azərbaycan Respublikasının
Mərkəzi Bankı

AİKZF - Azərbaycan Respublikası İpoteka
və Kredit Zəmanət Fondu

ARDNF – Azərbaycan Respublikası Dövlət
Neft Fondu

AİB – Asiya İnkişaf Bankı

AVM – Açıq valyuta mövqeyi

BGN – Borcun gəlirə nisbəti

BOKT – Bank olmayan kredit təşkilatı

BVF – Beynəlxalq Valyuta Fondu

DB – Dünya Bankı

DGK – Dövlət Gömrük Komitəsi

DQK – Dövlət qiymətli kağızları

DSK – Dövlət Statistika Komitəsi

ƏƏSMN – Əmək və Əhalinin Sosial
Müdafiəsi Nazirliyi

FŞ – Fiziki şəxs

f.b. – Faiz bəndi

HP – Hodrik-Preskott filtri

HŞ – Hüquqi şəxs

XV – Xarici valyuta

İEÖ – İnkişaf etmiş ölkələr

İEOÖ – İnkişaf etməkdə olan ölkələr

KA – Kapital adekvatlığı

KAƏ – Kapital adekvatlığı əmsalı

QİK – Qeyri-işlək kreditlər

QKDK – Qeyri-dövlət qiymətli kağızları

MKOS – Mikro, kiçik və orta sahibkarlıq

MV – Milli valyuta

ö.i.m.d – Ötən ilin müvafiq dövrü

ROA – Aktivlərin gəlirliliyi

ROE – Kapitalın gəlirliliyi

RÖA – Risk üzrə ölçülmüş aktivlər

ÜDM – Ümumi daxili məhsul

VKK – Vaxtı keçmiş kreditlər

Mündəricat

Qlobal makroiqtisadi şərait	7
Azərbaycanda maliyyə institutlarının fəaliyyət göstərdiyi makroiqtisadi mühit	10
Bank sisteminə ümumi baxış	14
Bank sistemi üzrə kredit riski	22
Bank sistemi üzrə bazar riski	25
Bank sistemi üzrə likvidlik riski	28
Bank sisteminin mənfəətliliyi	32
Bank sisteminin kapital mövqeyi	38
Bank sistemində dayanıqlılığın qiymətləndirilməsi	40
Bank olmayan kredit təşkilatları	44
Sığorta sektoru	48
Kapital bazarı	53

Qısa xülasə

2023-cü ildə qlobal iqtisadi mühit geosiyasi gərginlik və bir çox ölkələrdə sərt monetar siyasətin davam etməsi fonunda qlobal iqtisadi artımın zəif bərpası ilə xarakterizə olunmuşdur. Mürəkkəb makroiqtisadi mühitdə Mərkəzi Bank öz mandatı çərçivəsində makroiqtisadi və maliyyə sabitliyinin qorunmasına yönəldilmiş siyasət həyata keçirmişdir.

İl ərzində maliyyə sistemi şoklara qarşı dayanıqlı olmuş və maliyyə sabitliyi güclənmişdir.

Mərkəzi Bank tərəfindən həyata keçirilən makro və mikroprudensial siyasət bank sektorunun maliyyə dayanıqlılığının artmasını təmin etmişdir. İl ərzində bank sektorunun kapitallaşması tədbirləri, dayanıqlılığını itirmiş iki bankın sektordan kənarlaşdırılması, həssaslıq zonalarını formalaşdıran risklər üzrə prudensial tələblərin gücləndirilməsi və korporativ idarəetmənin təkmilləşdirilməsinə yönəldilmiş işlər, habelə pul siyasəti qərarlarının ötürücülüyünün artırılması istiqamətində islahatlar maliyyə sabitliyinə müsbət təsir edən amillər olmuşdur.

Bank sektorunun kreditləşmə fəaliyyətində yüksək aktivliyi davam etmişdir. Kredit portfelinin yüksək artımı fonunda Mərkəzi Bank tərəfindən makroprudensial çərçivədə dəyişikliklərin tətbiqi və banklar tərəfindən risklərin effektiv idarə edilməsi sektor üzrə kredit risklərinə azaldıcı təsir göstərmişdir.

Dövr ərzində uzunmüddətli dedollarlaşma trendinin davam etməsi və valyuta mövqeyinin prudensial tələblər çərçivəsində olması sektorun bazar riskləri üzrə şoklara qarşı dayanıqlılığını artırmışdır.

Sektorun likvidliyi komfort zonada qalmaqda davam edir. Həmçinin likvidlik üzrə normativ tələblərin qabaqcıl beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması istiqamətində tədbirlərin davamı olaraq likvidliyin örtülməsi əmsalının tətbiqinə başlanılmışdır. Bu, gözlənilməz və yüksək likvidlik çatışmazlığı riskini azaltmaqla maliyyə institutlarının dayanıqlılığını dəstəkləyəcəkdir.

Bank sektorunun genişlənməsi fonunda gəlirlilik artmaqda davam edir. Sektorun əsas dayanıqlılıq göstəricilərindən olan kapital mövqeyi prudensial tələbləri üstələməklə potensial itkiləri absorbsiya etmək imkanındadır.

Yığımlarda müsbət dinamika sığorta sektoru üzrə penetrasiya və dərinlik göstəricilərini yaxşılaşdırmışdır. Sığorta şirkətlərinin maliyyə sistemində mühüm institusional investor kimi rolu artmaqdadır.

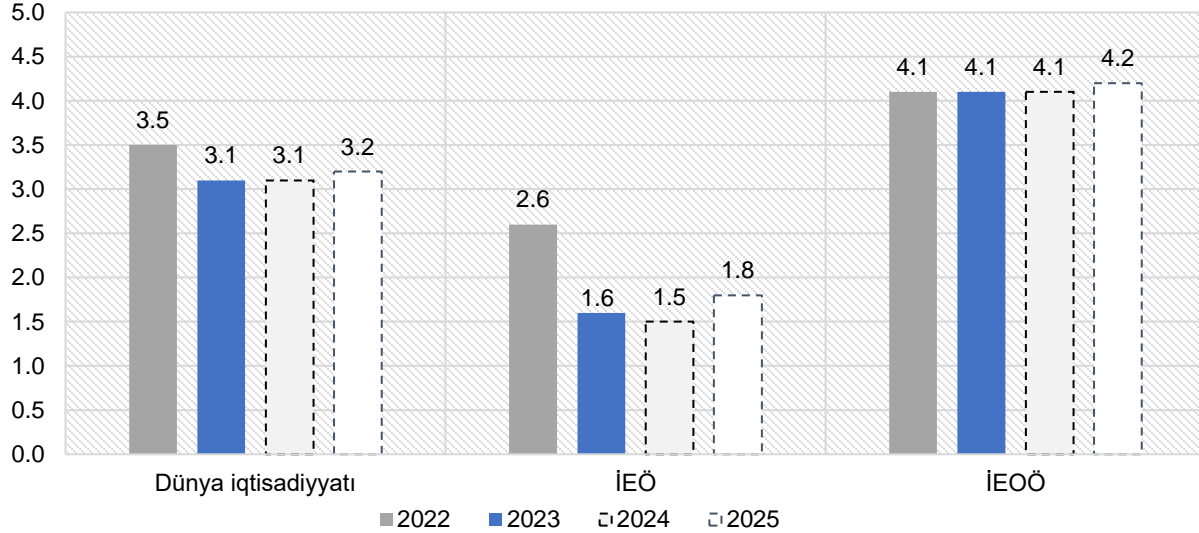
İl ərzində qiymətli kağızlar bazarının dövriyyəsi 2022-ci il ilə müqayisədə artmışdır. Artımın əsas səbəbi repo və əks-repo əməliyyatları ilə bağlı olmuşdur. Kapital bazarının dərinliyinin artım potensialı yüksək olaraq qalmaqdadır.

Qlobal makroiqtisadi şərait

2023-cü il qlobal makroiqtisadi şərait geoiqtisadi və geosiyasi gərginliklər, bir çox ölkələrdə mərkəzi bankların həyata keçirdiyi sərt pul siyasəti və bu fonda qlobal iqtisadi aktivliyin zəif bərpası ilə xarakterizə olunmuşdur. 2023-cü ildə bir çox ölkələrin mərkəzi bankları inflyasiyanın hədəfdən yüksək olması səbəbi ilə ilin birinci yarısında faiz dərəcələrini artırmış, ikinci yarısında isə əsasən sabit saxlamışdır. Mərkəzi bankların sərt pul siyasətinin qlobal iqtisadi artım və işsizlik kimi göstəricilərə təsiri davam etmişdir. Belə ki, BVF-nin 2024-cü ilin yanvar ayı hesabatında 2023-cü ilin sonuna qlobal iqtisadi artım 3.1% olaraq dəyərləndirilsə də, bu göstərici 2022-ci ilin iqtisadi artımından 0.4 f.b aşağı olmuşdur.

Qlobal iqtisadiyyatdakı yüksək qeyri-müəyyənliklər nəzərə alınaraq BVF tərəfindən qlobal iqtisadi artım proqnozları yenilənmişdir. Belə ki, BVF-nin Dünya iqtisadiyyatı icmalının (WEO) 2023-cü il oktyabr ayı buraxılışında 2024-cü il üzrə qlobal iqtisadi artımın 2.9% olması proqnozlaşdırılsa da, yanvar ayı buraxılışında bu proqnoz 0.2 f.b. yuxarı reviziya edilərək 3.1% proqnozlaşdırılmışdır. Eyni zamanda, İEÖ və İEOÖ üzrə proqnozlar 0.1 f.b. artırılaraq müvafiq olaraq 1.5% və 4.1% müəyyən edilmişdir.

Qrafik 1. Qlobal ÜDM-in artım proqnozları, %-lə

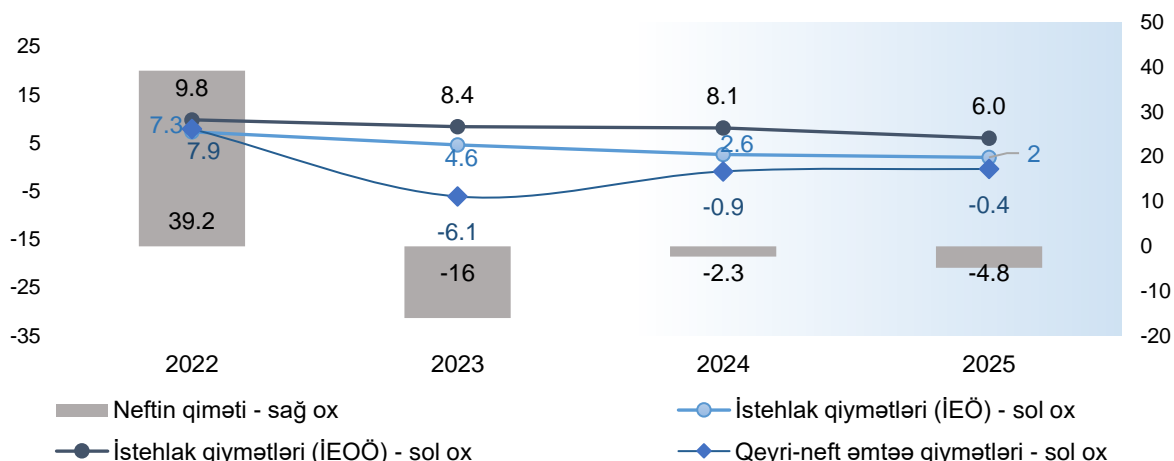

Mənbə: BVF, Dünya iqtisadiyyatı icmal (WEO), 2024 yanvar (yenilənmiş)

2023-cü ildə sərt monetar siyasət və zəifləyən iqtisadi artım fonunda qlobal əmtəə qiymətlərində azalma müşahidə edilmişdir. BVF-nin 2024-cü ilin yanvar ayına olan hesabatına əsasən neft və qeyri-neft əmtəə qiymətlərinin növbəti illərdə azalacağı gözlənilir. Belə ki, 2024 və 2025-ci illərdə neftin orta illik qiymətinin müvafiq olaraq 2.3% və 4.8%, qeyri-neft əmtəə qiymətlərinin isə müvafiq olaraq 0.9% və 0.4% azalacağı proqnozlaşdırılır. Bundan əlavə, BVF-nin son hesabatına əsasən növbəti 2 ildə də İEOÖ

və İEOÖ-də istehlak qiymətlərinin azalacağı gözlənilir. Proqnozlara əsasən qarşıdakı illərdə əmtəə qiymətləri geosiyasi və geoiqtisadi qeyri-müəyyənliklərlə yanaşı iqlim dəyişikliklərindən də asılı olacaqdır.

Qrafik 2. Əmtəə qiymətlərinin dəyişməsi, %-lə

Mənbə: BVF, Dünya iqtisadiyyat icmalı (WEO), 2024 yanvar (yenilənmiş)

Bir sıra İEO-lərin banklarının maliyyə dayanıqlılığına təhdid yaranmışdır. Amerika Birləşmiş Ştatları Mərkəzi Bankının (Federal Ehtiyat Sistemi) 2022-ci ilin mart ayından etibarən pul siyasətini sərtləşdirərək faiz dərəcəsini artırmağa başlaması ilə maliyyə sektorunda qiymətli kağızların dəyərinin azalması müşahidə olunmuşdur. Bu amilin əmanətçi davranışına təsiri nəticəsində bir neçə ABŞ bankı likvidlik problemləri ilə üzləşmişdir. “Silicon Valley Bank” və “Signature Bank” da depozit qaçışı həmin bankların maliyyə dayanıqlılığına neqativ təsir göstərmiş, 3 regional bank iflasa uğramışdır. Eyni zamanda, İsveçrənin “Credit Suisse Bank”ı da səhmlərinin ucuzlaşması səbəbindən maliyyə dayanıqlılığı ilə bağlı çətinliklər yaşamış, digər maliyyə institutu tərəfindən bankın alışına qərar verilmişdir. Bundan əlavə kriptovalyutaların dəyərinin düşməsi ilə ABŞ-nin “Silvergeyt Bank”ı mart ayında fəaliyyətini dayandırdığını elan etmişdir.

Qlobal iqtisadiyyatda inflyasiya gözləniləndən daha sürətlə azalmışdır. 2023-cü ildə qlobal tədarük zəncirinin sürətli bərpası həm baza, həm də ümumi inflyasiyanın 2020-ci ildən öncəki orta səviyyəyə çatmasını dəstəkləyən əsas qüvvə olmuşdur. 2023-cü ildə enerji qiymətləri üzrə şokların və əmək bazarında sıxlığın azalması da qlobal inflyasiyaya azaldıcı təsir göstərmişdir. Qeyd etmək lazımdır ki, istehlak qiymətləri geosiyasi şoklara qarşı yüksək həssaslıq göstərir. Belə ki, 2023-cü ilin noyabr ayından etibarən Qırmızı Dəniz ətrafında geosiyasi vəziyyətin gərginləşməsi Süveyş kanalı ilə olan yükdaşımalarda kəskin azalmasına və dolayısı ilə tədarük zəncirinin zəifləməsi fonunda inflyasiyanın artmasına səbəb ola bilər.

Cədvəl 1. Fiskal balansın və dövlət borcunun ÜDM-də payı, %-lə

	Fiskal balans				Dövlət borcu			
	2022	2023	Proqnoz		2022	2023	Proqnoz	
			2024	2025			2024	2025
İEO	-4.3	-4.4	-4.2	-4.1	112.5	112.4	113.6	115
ABŞ	-5.5	-6.3	-6.8	-7.1	121.7	122.2	125.8	129.1
Avrozone	-3.8	-3.7	-2.8	-2.3	90.9	89.8	89.0	87.9
Yaponiya	-7.8	-6.4	-4.0	-2.9	261.3	258.2	256.3	257.6
İEOÖ	-5.3	-5.8	-5.3	-5.0	65.7	67.5	69.8	72.2
Asiya	-7.4	-6.8	-6.3	-6.2	75.1	79.1	82.6	86.2
Avropa	-2.8	-5.8	-4.0	-3.5	32.7	36.9	37.9	38.6
Latin Amerikas	-3.9	-5.2	-4.4	-3.7	69.7	68.6	69.3	70.1
Yaxın Şərq və Şimali Afrika	2.6	-1.0	-1.7	-2.0	43.0	42.5	41.2	41.6

Mənbə: BVF, Fiskal monitor, 2023 oktyabr

ABŞ-də fiskal kəsirin və dövlət borcunun artması gözlənilsə də, avrozone və digər regionlarda bu göstəricilərin yaxşılaşacağı proqnozlaşdırılır. Belə ki, BVF-nin 2023-cü il hesabatına əsasən fiskal kəsirin ÜDM-yə nisbəti göstəricisinin 2024-cü ildə İEO-də 0.2 f.b, Avrozonada 0.9 f.b azalacağı gözlənilsə də ABŞ-də 0.5 f.b artacağı gözlənilir. 2022-ci ildə enerji və ərzaq qiymətlərindəki artım bəzi hökumətləri əhalini və biznes subyektlərini dəstəkləmək üçün tədbirlər görməyə vadar etmişdir ki, bu da əlavə xərclərə səbəb olmaqla 2023-cü ildə fiskal kəsirin artmasına səbəb olmuşdur. Bundan əlavə, yüksək inflyasiyanın 2021 və 2022-ci illərdə əməkhaqlarını real ifadədə aşındırması səbəbindən, indeksləşdirmə həyata keçirilmişdir ki, bu da 2023-cü ildə İEO-də və İEOÖ-də dövlət xərclərinin artımını şərtləndirmişdir.

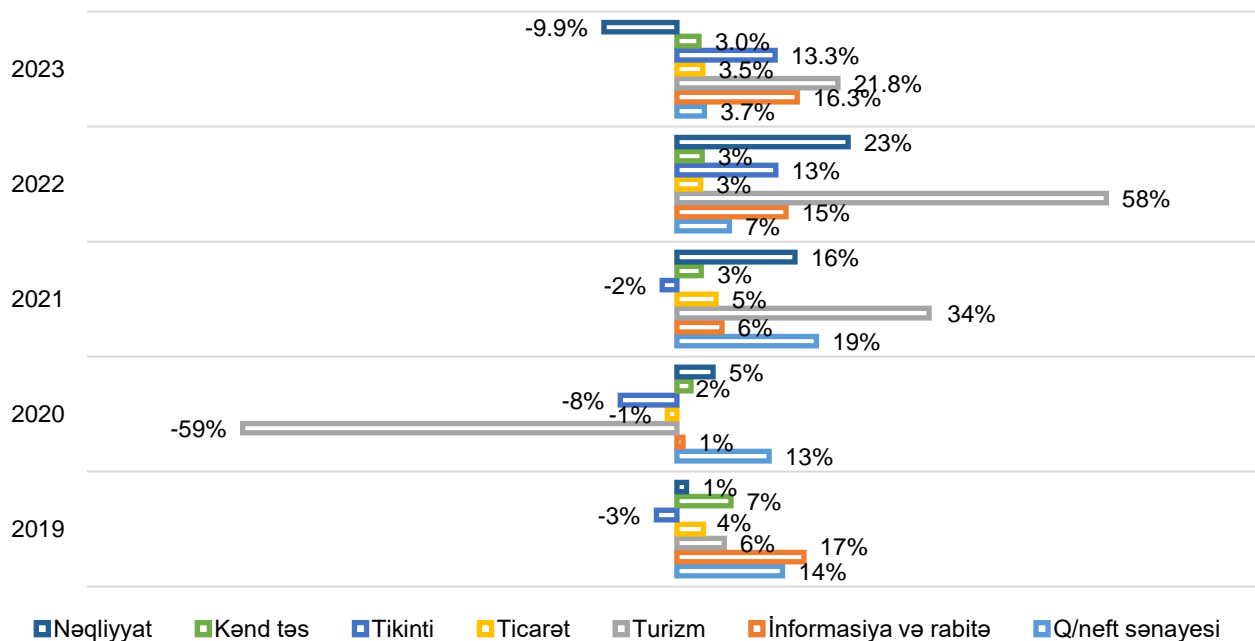
Yüksək faiz dərəcələri fonunda artan faiz xərcləri qlobal iqtisadiyyatda tələbi azaltsa da, səhm bazarında müsbət dinamika müşahidə edilmişdir. Yüksək inflyasiyanın tələb kanalı ilə artmasını məhdudlaşdırmaq məqsədilə artırılmış faiz dərəcələri nəticəsində ipoteka xərcləri ilə yanaşı şirkətlərin yenidən maliyyələşmə xərcləri artmış, yaşayış və kommersiya məqsədli tikintilər azalmışdır. Buna baxmayaraq, 2023-cü ilin sonlarında inflyasiyanın zəifləməsi və gələcək dövrdə pul siyasətinin yumşaldılmasına dair bazar gözləntiləri uzunmüddətli faiz dərəcələrinin azalmasına və kapital bazarlarında şirkətlərin səhm kapitalizasiyasının artmasına şərait yaratmışdır.

Azərbaycanda maliyyə institutlarının fəaliyyət göstərdiyi makroiqtisadi mühit

2023-cü ildə qlobal geosiyasi və geoiqtisadi risklərin yaratdığı qeyri-müəyyənliklər, bir çox ölkələrdə həyata keçirilən sərt pul siyasəti, habelə qlobal iqtisadi aktivliyin nisbətən zəif bərpası şəraitində ölkədə iqtisadi artım davam etmişdir. Beynəlxalq konyunktur tədiyə balansından Azərbaycan üçün əlverişli olmuşdur. Hesabat ili ərzində ÜDM real ifadədə 1.1% artmış və həcmi nominal ifadədə 123 mlrd. manata çatmışdır. Qeyri-neft sektoru iqtisadi artımın əsas hərəkətverici qüvvəsi olmuşdur. Belə ki, dövr ərzində ÜDM-in 63%-i qeyri-neft sektorunun hesabına formalaşmış və qeyri-neft-qaz sektorunda 3.7% artım müşahidə olunmuşdur. Neft-qaz sektorunda istehsal olunmuş əlavə dəyərdə 1.7% azalma baş vermişdir. Əhalinin hər nəfərinə düşən ÜDM 12.1 min manat təşkil etmişdir.

Ötən ilin sonu ilə müqayisədə 2023-cü ildə nəqliyyat istisna olmaqla qeyri-neft sektorunun bütün sahələri üzrə artım müşahidə olunmuşdur. Ən böyük artım turizm sektoru üzrə (22%) qeydə alınmışdır.

Qrafik 3. Qeyri-neft sektoru sahələrinin iqtisadi artım tempi

Mənbə: DSK

Əhalinin nominal gəlirləri və əmək haqlarında artım davam etmişdir. 2023-cü ilin sonuna iqtisadi fəal əhalinin sayı 5249.7 min nəfər olmuşdur ki, onlardan 4963.3 min nəfərini məşğul əhali təşkil etmişdir. Muzdlu çalışan işçilərin sayı 1732.6 min nəfər olmuşdur ki, onların da 52%-i (900 min nəfər) dövlət sektoruna, 48%-i (833 min nəfər) isə qeyri-dövlət sektoruna aiddir. Muzdlu çalışan işçilərin orta aylıq nominal əməkhaqqı dövr

ərzində 11.2% artaraq 923.1 manat təşkil etmişdir. 2022-ci ilin sonu ilə müqayisədə əhalinin gəlirləri nominal ifadədə 12.8% artaraq 78.1 mlrd. manat təşkil etmişdir.

İllik inflyasiyada azalma meylləri müşahidə olunmuş, ilin sonuna doğru inflyasiya hədəf daxilində formalaşmağa başlamışdır. DSK-nın məlumatına əsasən 2023-cü ilin dekabr ayında illik inflyasiya 2.1% təşkil etmişdir ki, bu da 2022-ci ilin sentyabrında qeydə alınan inflyasiyanın pik həddindən 13.5 f.b. aşağıdır. İllik baza inflyasiya 9.6% təşkil etmişdir.

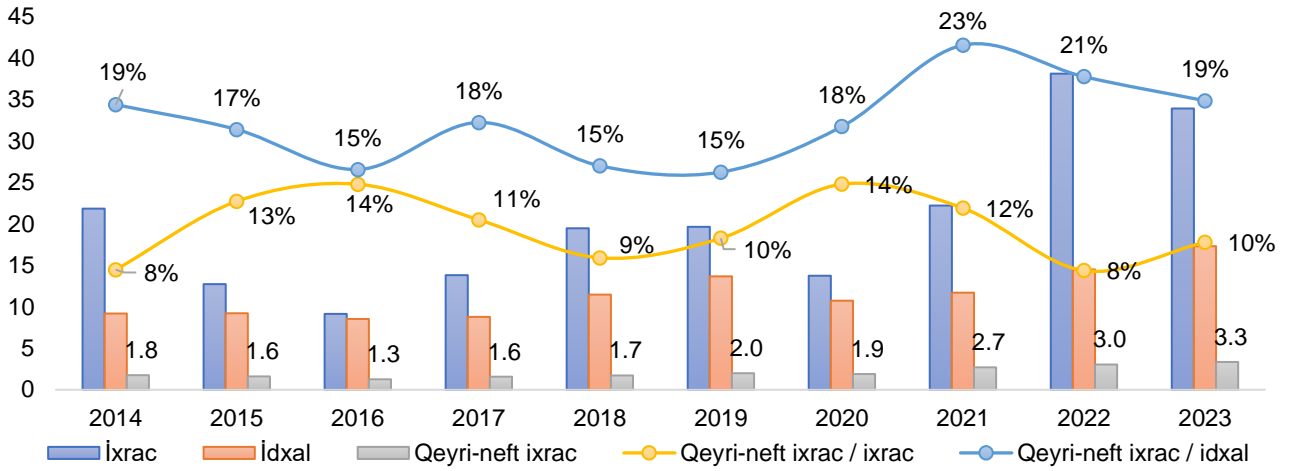
İnflyasiyanın azalması həm daxili, həm də xarici amillərlə bağlı olmuşdur. Tərəfdaş ölkələrdə inflyasiyanın azalması, dünya əmtəə bazarlarında qiymətlərin enməsi, beynəlxalq yükdaşıma xərclərinin pandemiyadan əvvəlki səviyyəyə qayıtması, ölkədə həyata keçirilən antiinflyasiya siyasəti inflyasiyanın azalmasına zəmin yaratmışdır. İnflyasiyanı azaldan amillərin güclənməsi 2024-cü il üçün inflyasiya proqnozunun azalmasını şərtləndirmişdir.

2023-cü il ərzində Mərkəzi Bank tərəfindən qiymət sabitliyini hədəfləyən pul siyasəti həyata keçirilmişdir. 2023-cü il ərzində faiz dəhlizi parametrləri 8 dəfə müzakirə edilmişdir. İlin ilk yarısında uçot dərəcəsinin 8.25%-dən 9%-ə, dəhlizin aşağı həddinin 6.25%-dən 7.5%-ə və yuxarı həddinin 9.25%-dən 10%-ə qaldırılması ilə bağlı qərarlar qəbul edilmişdir. İlin ikinci yarısında isə Mərkəzi Bank yumşaldıcı pul siyasəti həyata keçirmiş, uçot faiz dərəcəsinə 9%-dən 8%-ə endirmişdir. Hesabat dövründə pul siyasəti alətlərinin yeni konfigurasiyada tətbiqi davam etdirilmişdir. Bu alətlər arasında Mərkəzi Bankın sterilizasiya alətlərinə tələbat daha yüksək olmuşdur.

Hesabat dövründə pul təklifinin daha effektiv tənzimlənməsi, habelə yeni əməliyyat çərçivəsinin effektiv tətbiqinə şərait yaratmaq məqsədilə məcburi ehtiyat normalarının differensiallaşdırma qaydasına və səviyyəsinə dəyişikliklər edilmişdir. Belə ki, hüquqi şəxslərin depozitləri üzrə differensiallaşdırma tətbiq edilərək məcburi ehtiyat normaları artırılmışdır.

Dövr ərzində ölkənin tədiyə balans göstəriciləri yaxşılaşmışdır. 2023-cü il ərzində cari əməliyyatlar hesabında 8.3 mlrd. ABŞ dolları profisit yaranmışdır ki, bu da ÜDM-in 11.5 %-ni təşkil etmişdir. İl ərzində pul baratları üzrə 1.1 mlrd. ABŞ dolları müsbət saldo yaranmışdır.

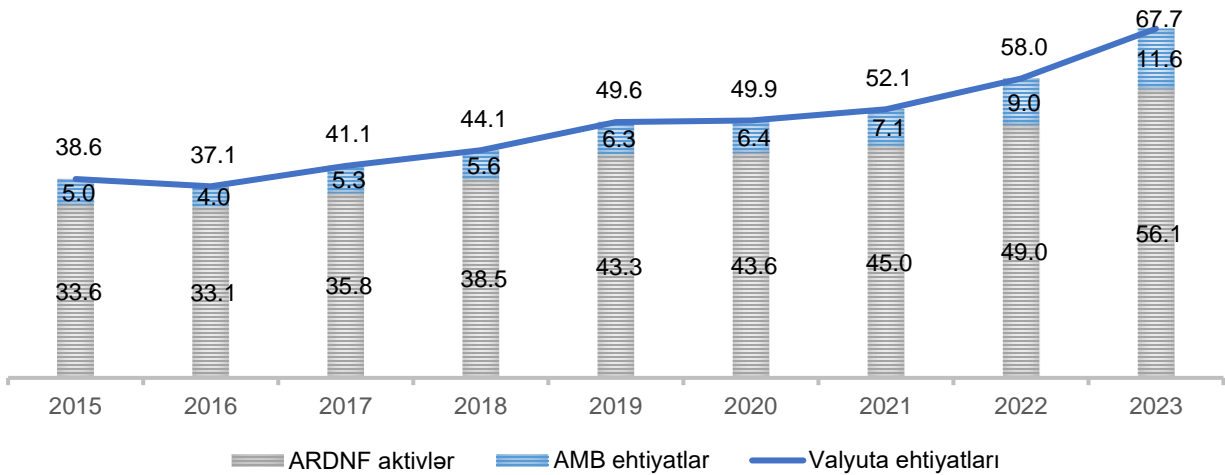
Qrafik 4. İdxal və ixracın dinamikası, mlrd. ABŞ dolları

Mənbe: DGK

Strateji valyuta ehtiyatları artmaqda davam etmişdir. Artım həm ARDNF-in vəsaitləri, həm də AMB-nin valyuta ehtiyatları hesabına baş vermişdir. Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatları dövr ərzində 29% artaraq 11.6 mlrd. ABŞ dollarına, ARDNF-in ehtiyatları isə 14% artaraq 56.1 mlrd. ABŞ dollarına çatmışdır. Bütövlükdə, ölkənin valyuta ehtiyatları 17% artaraq 67.7 mlrd. ABŞ dollarına çatmışdır.

Qrafik 5. Mərkəzi Bankın və Dövlət Neft Fondunun valyuta ehtiyatları, mlrd. ABŞ dolları

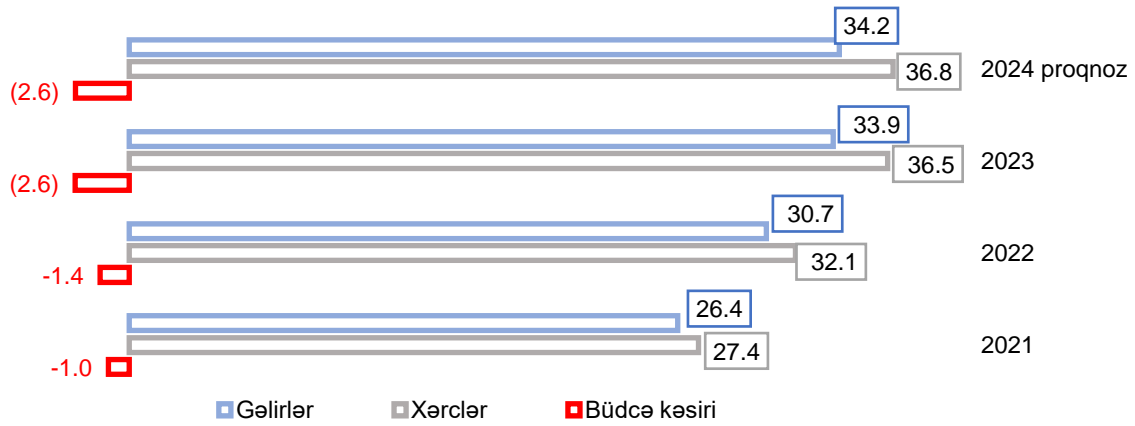

Mənbe: AMB, ARDNF məlumatları əsasında

Fiskal xərclər ölkədə iqtisadi aktivliyin dəstəklənməsində mühüm rol oynamışdır. Bütçə xərcləri iqtisadi artımın dəstəklənməsi, habelə əhalinin rifahının yaxşılaşdırılması istiqamətində tədbirlərin həyata keçirilməsi, xüsusilə işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpasına yönəlmişdir. 2023-cü il üzrə dövlət büdcəsinin gəlirləri 33.9 mlrd. manat,

xərcləri isə 36.6 mlrd. manat təşkil etmişdir. 2023-cü ildə büdcə kəsiri 2.7 mlrd. manat təşkil etmişdir ki, bu da ÜDM-in 2.2%-i təşkil edir. İşğaldan azad olunan ərazilərin bərpası prosesinin sürətləndirilməsi, habelə iqtisadi aktivliyin dəstəklənməsi məqsədi ilə 2024-cü ilin büdcə gəlirləri və xərcləri proqnozları 2023-cü il ilə müqayisədə artırılaraq müvafiq olaraq 34.2 mlrd. manata və 36.8 mlrd. manata çatdırılmışdır.

Qrafik 6. Dövlət büdcəsinin gəlir və xərcləri, mlrd. manatla

Mənbə: AMB, DSK məlumatları əsasında

Bank sisteminə ümumi baxış

- **Bank sisteminin maliyyə vasitəçiliyində rolu:**

Maliyyə vasitəçiliyində bank sektorunun payı yüksək olaraq qalmaqdadır. İqtisadiyyatın maliyyələşməsində əsas vasitəçi funksiyasını bank sistemi həyata keçirir. Belə ki, maliyyə sektorunun cəmi aktivləri¹ 51.9 mlrd. manat təşkil edir ki, bunun da 94.8%-i (49.2 mlrd. manat) bank sektorunun payına düşür. Bank sektorunun maliyyə dərinliyini xarakterizə edən əsas göstəricilərdən olan bank aktivlərinin ÜDM-ə nisbəti göstəricisi 2022-ci ilin sonu ilə müqayisədə 4.8 f.b artaraq 40% təşkil etmişdir. Eyni zamanda, digər maliyyə dərinliyi göstəricisi olan kredit portfelinin ÜDM-ə nisbəti isə ötən ilə nisbətə 4.2 f.b artaraq 18.8% təşkil etmişdir (kredit portfelinin qeyri-neft ÜDM-ə nisbəti 33.9%-dir). Azərbaycan bank sektorunun maliyyə dərinliyi göstəricilərinin beşmərkəz ölkələrlə müqayisədə aşağı olması sektorun inkişaf potensialının yüksək olduğunu göstərir.

2023-cü ilin sonuna ölkədə 23 bank fəaliyyət göstərir. Bu banklardan 2-si dövlət bankıdır. Xarici kapitallı bankların sayı 9-dur və bu banklardan biri xarici bankın yerli filialıdır. Sektorun xidmət şəbəkəsi 475 filial, 96 şöbə, 3040 ATM, 23.6 min nəfər işçidən ibarətdir. Hər 1000 km² əraziyə düşən filial sayı 5, hər 100 min nəfərə düşən ATM sayı isə 30 təşkil edir. Ötən ilin sonu ilə müqayisədə bankların mobil tətbiqlərinin təkmilləşdirilməsi və rəqəmsal bank xidmətlərinin artması fonunda xidmət şəbəkəsində əhəmiyyətli dəyişiklik olmamışdır.

Hesabat ili ərzində 2 bankın lisenziyası ləğv olunmuşdur. Mərkəzi Bankın İdarə Heyətinin 16.05.2023-cü il və 19.10.2023-cü il tarixli qərarları ilə müvafiq olaraq “Günay Bank” ASC-nin və “Muğan Bank” ASC-nin lisenziyaları ləğv edilmişdir. Adları qeyd olunan bankların məcmu kapital həcmi banklar üçün müəyyən edilmiş minimum tələbdən aşağı olması, məcmu kapital adekvatlığı əmsalının 3%-dən az olması, cari fəaliyyətinin etibarlı və prudensial qaydada həyata keçirməməsi, habelə bankların daxili idarəetmə və nəzarət prosedurlarının adekvat olmaması onların lisenziyasının ləğv edilməsinə əsas vermişdir. “Günay Bank” ASC-nin ölkənin bank sisteminin aktivlərində xüsusi çəkisi 0.6%, kredit portfelində 1%, öhdəliklərində 0.5%, “Muğan Bank” ASC-nin isə müvafiq olaraq 1.4%, kredit portfelində 2%, öhdəliklərində isə 1.3% təşkil edirdi. Qeyd edilən bankların lisenziyasının ləğvi bank sektorunun maliyyə dayanıqlılığı və maliyyə sabitliyinə heç bir təhdid formalaşdırmamışdır. Belə ki, ləğv prosesində olan “Günay Bank” ASC və “Muğanbank” ASC üzrə Əmanətlərin Sığortalanması Fondu tərəfindən kompensasiya ödənişləri həyata keçirilmiş və 31.12.2023-cü il tarixinə qorunan əmanətlər üzrə

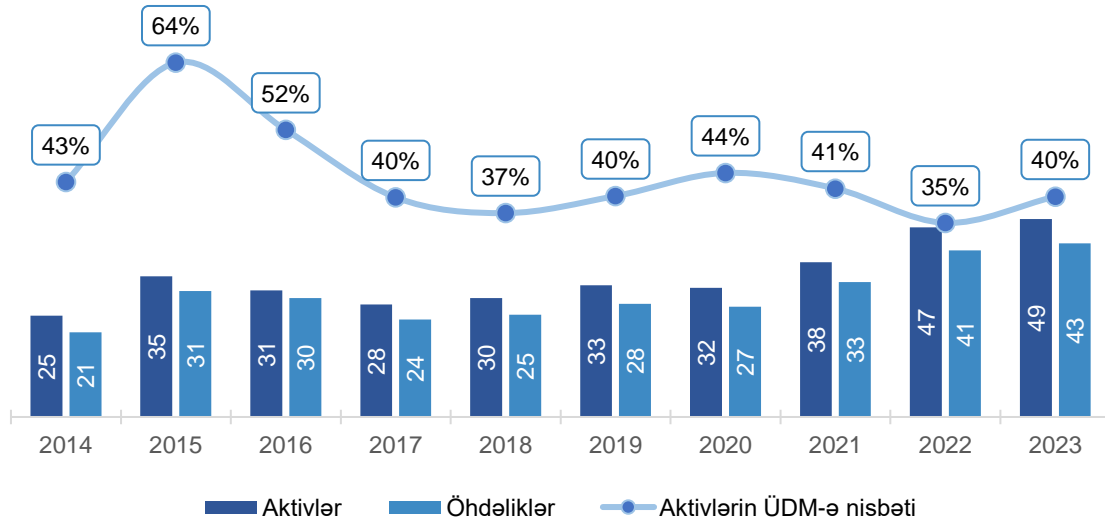
¹ Maliyyə sektorunun cəmi aktivlərində “Aqrarkredit” QSC-nin aktivləri nəzərə alınmamışdır.

ödənilməsi nəzərdə tutulan ümumi kompensasiya məbləğinin müvafiq olaraq 97%-i və 92%-i ödənilmişdir.

- Bank sektorunun aktiv və öhdəliklərinin dinamikası

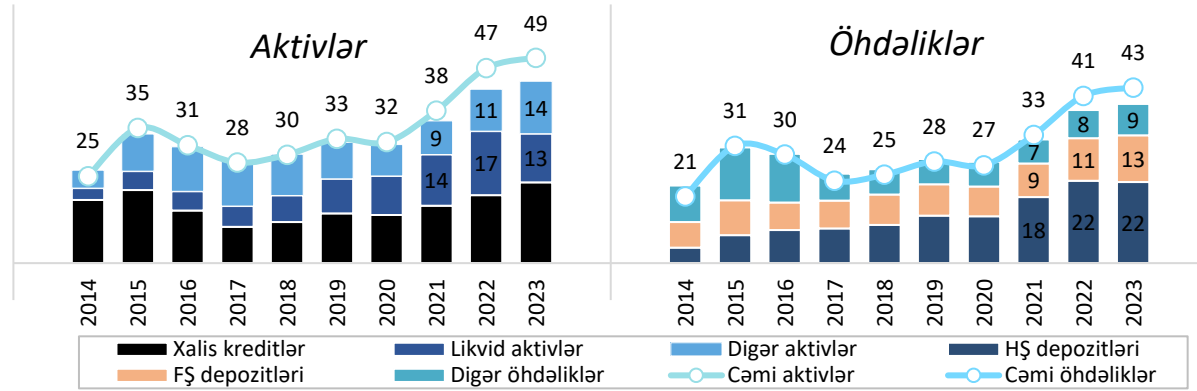
Əhalinin bank sistemə olan inamının yüksəlməsi fonunda fiziki şəxslərin depozitlərinin artımı bank sektorunun aktivlərinin genişlənməsinin əsas drayveri olmuşdur. İl ərzində bank sektorunun aktivləri 4.5% (2.1 mlrd. manat) artaraq 49.2 mlrd. manat təşkil etmişdir. Öhdəliklər isə 4.1% (1.7 mlrd. manat) artaraq 43.1 mlrd. manat təşkil etmişdir. 2023-cü ilin sonu üzrə bank sektorunun aktivlərinin 44%-i xalis kredit portfeli, 27%-i likvid aktivlər, 8.5%-i maliyyə institutlarına yerləşdirilmiş depozit və kreditlər, 20.5%-i isə digər aktivlər təşkil edir. Bank sektorunun öhdəlikləri əsasən hüquqi şəxslərin depozitləri hesabına formalaşmışdır. Belə ki, öhdəliklərin 51%-ni hüquqi şəxslərin depozitləri, 29%-ni fiziki şəxslərin depozitləri, 12%-ni maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər, 8%-ni digər öhdəliklər təşkil edir. Bank sektorunun aktivləri iqtisadiyyatın şəffaflaşması, iqtisadi artımın davam etməsi, banklararası bazarın genişlənməsi və əhalinin bank sektoruna inamının əsas göstəricilərindən olan fiziki şəxslərin depozitlərinin artması fonunda genişlənməmişdir. Belə ki, il ərzində bank sektorunun REPO əməliyyatları 5.4 dəfə, bankların depozitləri 22.3% və fiziki şəxslərin depozitləri isə 9.6% artmışdır.

Qrafik 7. Bank sisteminin aktiv və öhdəliklərinin dinamikası, mlrd. manatla

Mənbə: AMB

Qrafik 8. Bank sisteminin aktiv və öhdəliklərinin strukturunun dinamikası, mlrd. manatla

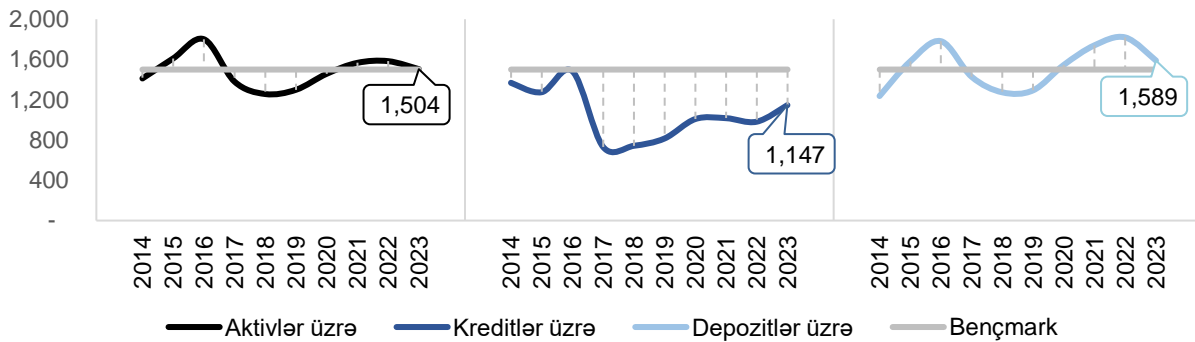

Mənbə: AMB

- Bank sistemində təmərküzləşmə

Azərbaycan bank sistemində təmərküzləşmə səviyyəsində müşahidə edilən artım tendensiyası azalmağa başlamışdır. Beynəlxalq təcrübədə geniş istifadə olunan HHI² indeksi ötən illərdə aktiv və depozitlər üzrə təmərküzləşmədə artım göstərsə də, ötən ildə qeyd edilən göstəricilər üzrə indeksin azalması bank sektorunda təmərküzləşmənin azaldığını göstərir. Belə ki, 2023-cü ilin sonuna olan göstəricilərə əsasən bank sektorunda aktivlər və depozitlər üzrə təmərküzləşmə müvafiq olaraq 1504 və 1589 olmuşdur. Kreditlər üzrə HHI indeksi üzrə isə artım müşahidə edilsə də, göstəricinin 1500-dən aşağı olması sektorda kreditlər üzrə təmərküzləşmənin aşağı olduğunu göstərir.

Qrafik 9. Bank sektoru üzrə HHI indeksi

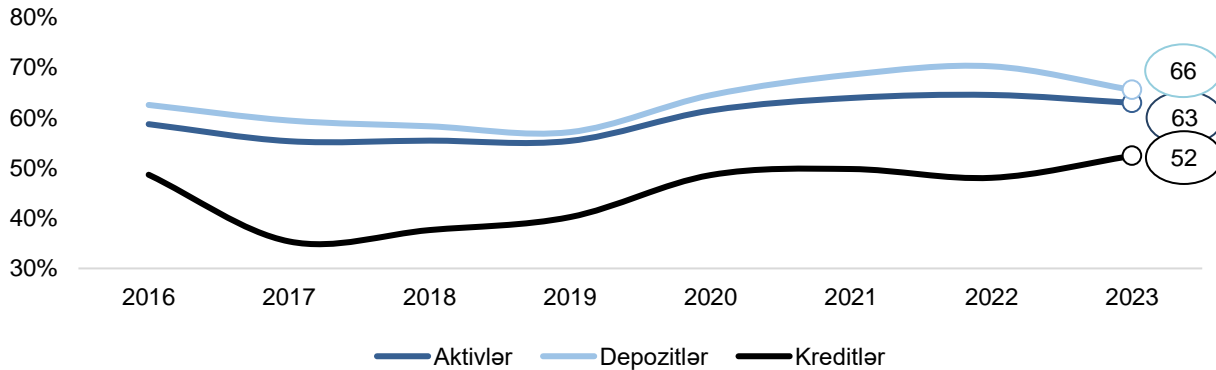
Mənbə: AMB

² HHI indeksi beynəlxalq təcrübədə bazarlarda rəqəbətliyin səviyyəsi və təmərküzləşməni qiymətləndirmək üçün istifadə olunur. Amerika Birləşmiş Ştatların Ədliyyə departamentinin təcrübəsinə əsasən bu indeks əsasən bazarlar 3 hissəyə ayrılır: aşağı səviyyədə təmərküzləşmiş bazarlar (HHI<1500), orta səviyyədə təmərküzləşmiş bazarlar (1500<HHI<2500), yüksək səviyyədə təmərküzləşmiş bazarlar (HHI>2500). HHI-in dəyəri 0-10000 arasında dəyişir.

Ən böyük 3 bankın sistem üzrə bazar payının dinamikası 2023-cü ildə təmərküləşmənin azalmasını göstərir. Belə ki, 2022-ci il ilə müqayisədə ən böyük 3 bankın aktivlər üzrə bazar payı 2 f.b. azalaraq 63%, depozit portfeli üzrə bazar payı 4 f.b. azalaraq 66%, kredit portfeli üzrə bazar payı isə 4 f.b. artaraq 52% olmuşdur. Bank sektoru üzrə təmərküləşmə Mərkəzi Bank tərəfindən daim diqqətdə saxlanılır.

Qrafik 10. Ən böyük 3 bankın bazar payının dinamikası

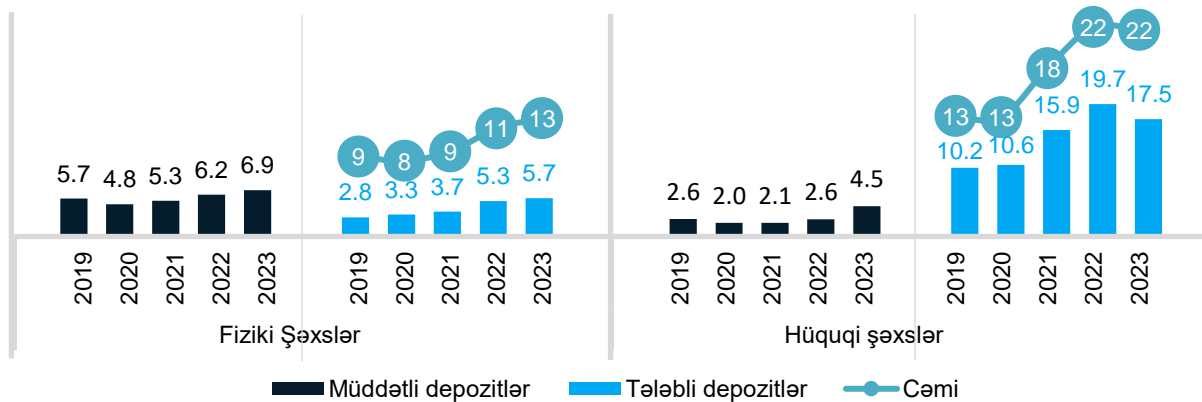

Mənbə: AMB

- Bank sektoru üzrə cəlb olunmuş resurslar

Sektorun əsas maliyyələşmə mənbəyi olan hüquqi şəxslərin depozitlərində əhəmiyyətli dəyişiklik olmasa da, fiziki şəxslərin depozitlərində yüksək artım müşahidə edilmişdir. Hesabat ili ərzində hüquqi şəxslərin depozitləri 1.4% (311 mlrd. manat) azalaraq 22 mlrd. manat, fiziki şəxslərin depozitləri isə 9.6% (1.1 mlrd. manat) artaraq 12.6 mlrd. manat təşkil edib. Nəticədə 2023-cü ilin sonuna olan göstəricilərə əsasən hüquqi şəxslərin depozitlərinin öhdəliklərdə payı 2.8 f.b. azalaraq 51%, fiziki şəxslərin depozitlərinin öhdəliklərdə payı isə 1.5 f.b. artaraq 29% olmuşdur. Qeyd etmək lazımdır ki, fiziki şəxslər üzrə depozitlərin artımının əsas hissəsi müddətli depozitlərin artımı hesabına baş vermişdir.

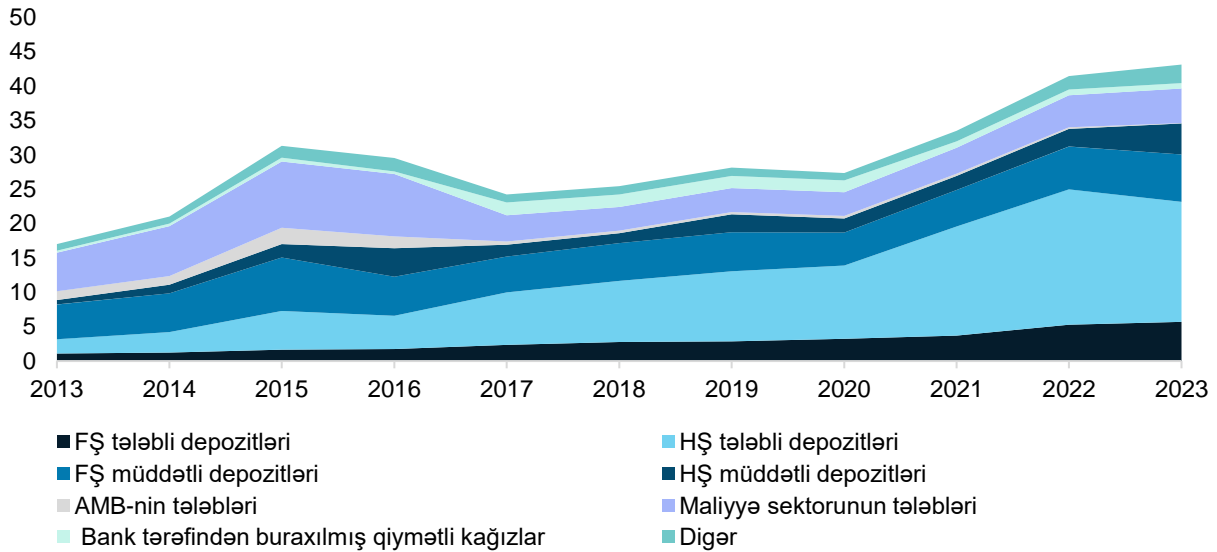
Qrafik 11. Fiziki və hüquqi şəxslərin depozit portfelinin dinamikası, mlrd. manatla

Mənbə: AMB

Hüquqi şəxslərin tələbli depozitlərinin müddətli depozitlərə keçməsi bank sektorunun uzunmüddətli aktiv generasiyası imkanlarını artırır. İl ərzində hüquqi şəxslərin tələbli depozitləri 11.3% (2.2 mlrd. manat) azalaraq 17.5 mlrd. manat olmuş, hüquqi şəxslərin müddətli depozitləri isə 75% (1.9 mlrd. manat) artaraq 4.5 mlrd. manat təşkil etmişdir. Qeyd edək ki, hüquqi şəxslərin tələbli depozitlərinin yüksək dəyişkənliyi fonunda il ərzində müddətli depozitlərin stabil artımı müşahidə edilir. Nəticədə cəmi depozit portfelində müddətli depozitlərin payı 26%-dən 33%-ə yüksəlmişdir.

Qrafik 12. Cəlb olunmuş vəsaitlərin strukturunun dinamikası, mlrd. manatla

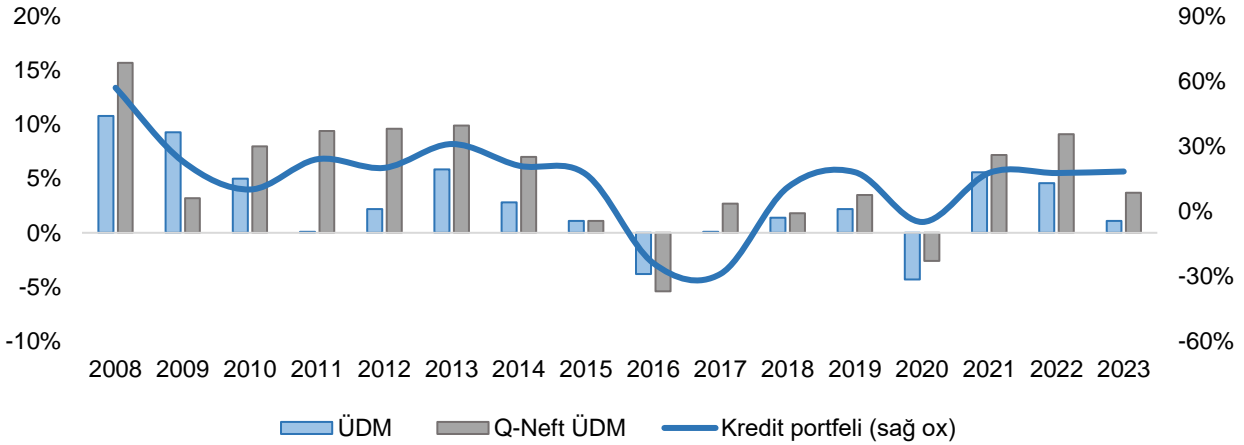
Mənbə: AMB

Milli valyutaya inamın artması fonunda sektorda depozitlərin dollarlaşmasında azalma müşahidə edilmişdir. Belə ki, il ərzində cəmi depozit portfelinin dollarlaşması 8.6 f.b azalaraq 38.4%, fiziki şəxslərin depozitlərinin dollarlaşma səviyyəsi 5.8 f.b. azalaraq 34%, hüquqi şəxslərin depozitlərinin dollarlaşması 10 f.b azalaraq 41% təşkil etmişdir. İqtisadiyyatda şəffaflığın artması və əhəlinin milli valyutaya olan inamının yüksəlməsi fonunda bank sektorunda fiziki şəxslərin həm müddətli, həm də tələbli depozitləri üzrə dollarlaşmanın azalması müşahidə edilir. Belə ki, fiziki şəxslərin müddətli depozitlərinin dollarlaşması 4.7 f.b azalaraq 34.3%, fiziki şəxslərin tələbli depozitlərinin dollarlaşması isə 7.2 f.b azalaraq 33.5% olmuşdur.

- **Bank sisteminin kreditləşmə fəaliyyəti**

Bank sektorunun kreditləşmə fəaliyyətində aktivlik davam edir. 2023-cü il ərzində iqtisadi aktivliyin illik artım tempinin zəifləməsinə baxmayaraq (ÜDM-in illik artım tempi +1.1%), bank sisteminin kredit portfeli 18.3% (3.6 mlrd. manat) artaraq 23.2 mlrd. manat olmuşdur.

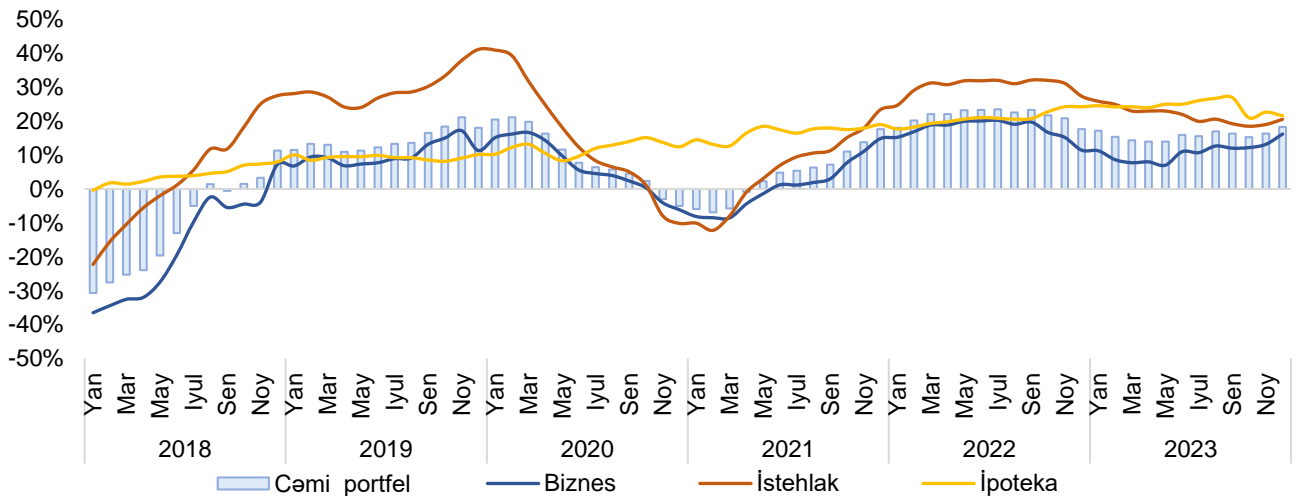
Qrafik 13. Kredit portfeli və ÜDM-in illik artım tempinin müqayisəsi

Mənbə: AMB

Kreditləşmənin bütün seqmentləri üzrə müsbət dinamika müşahidə edilir. İstehlak kreditləşməsi üzrə requlyativ çərçivənin sərtləşdirilməsi nəticəsində portfelin artım dinamikasında azalma meylləri nəzərə çarpsa da, portfelin artım dinamikası hələ də kifayət qədər yüksəkdir (tənzimləyici çərçivəyə dəyişikliklərdən öncə istehlak portfeli üzrə illik artım tempi 32% olmuşdur, hazırda isə 20.6% təşkil edir). Biznes kreditləri üzrə artım tempi ilin ikinci yarısı sürətlənmişdir (16.2%). İpoteka portfelinin artım tempi ilin sonuna doğru azalsa da, portfelin illik artım tempi 21.6% olmuşdur.

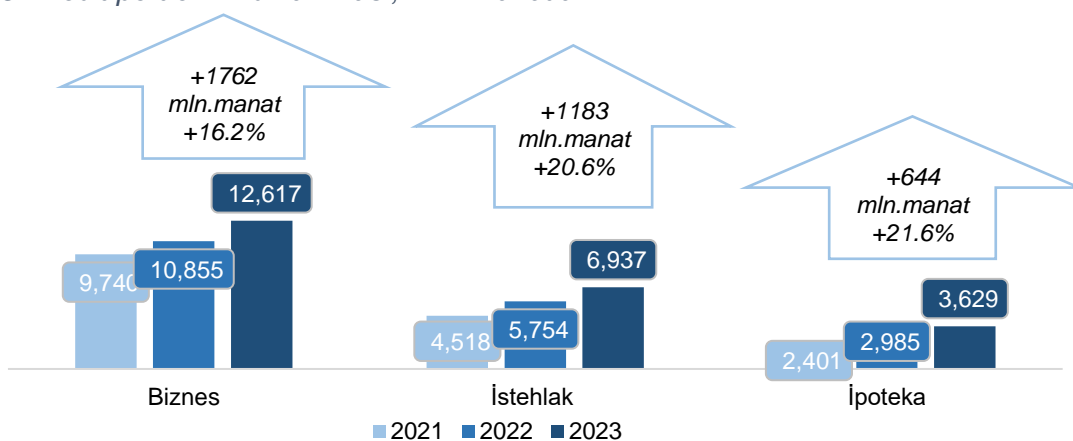
Qrafik 14. Kredit portfelinin illik dinamikası, %-lə

Mənbə: AMB

2023-cü ildə biznes kreditləri 1,762 mln. manat artaraq 12.6 mlrd. manat təşkil etmişdir. Hesabat dövrü ərzində ipoteka portfeli 644 mln. manat artaraq 3.6 mlrd. manata çatmışdır. İpoteka kredit portfeli üzrə artımın 47%-i (301 mln. manat) dövlət vəsaiti hesabına verilən kreditlər, 53%-i (343 mln. manat) isə bankların daxili vəsaiti hesabına formalaşmışdır. Dövr ərzində istehlak kreditləri portfeli isə 1,182 mln. manat artaraq 6.9 mlrd. manat təşkil etmişdir.

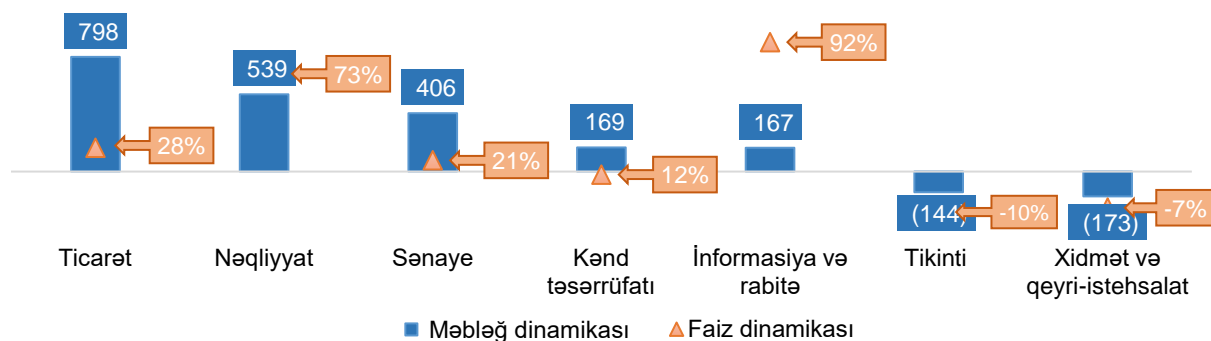
Qrafik 15. Kredit portfelinin dinamikası, mln. manatla

Mənbə: AMB

Hesabat dövrü ərzində biznes portfelinin genişlənməsi davam etmişdir. Biznes kreditləri cəmi portfelin 54%-ni təşkil edir. Biznes portfelinin artımında əsas qüvvə ticarət, nəqliyyat və sənaye sektorları olmuşdur ki, 2022-ci ilin sonu ilə müqayisədə bu sahələr müvafiq olaraq 28% (798 mln. manat), 73% (539 mln. manat) və 21% (406 mln. manat) artmışdır. Belə ki, qeyd olunan bu üç sahə üzrə artım biznes portfelini üzrə cəmi artımın 84%-ni təşkil etmişdir. Biznes portfelində kənd təsərrüfatı sahəsinə verilmiş kreditlərin payı əvvəlki illərlə müqayisədə artım trendli olmuş və 2023-cü ilin sonuna 12%-ə çatmışdır. Son 3 ildə isə banklar tərəfindən kənd təsərrüfatına verilmiş kreditlər 580 mln. manat artmışdır.

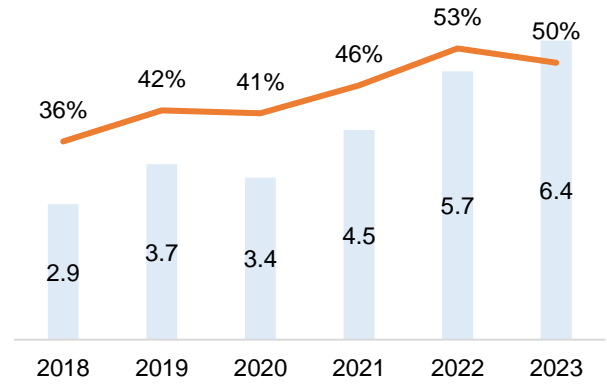
Qrafik 16. Biznes portfelinin iqtisadiyyatın sahələri üzrə dinamikası, mln. manatla

Mənbə: AMB

2023-cü il ərzində mikro, kiçik və orta sahibkarların kreditləşməsi artan tempə davam etmişdir. Belə ki, 2022-ci ilin sonu ilə müqayisədə MKOS subyektlərinə verilən kreditlərin həcmi 11% (0.7 mlrd. manat) artaraq 6.4 mlrd. manata çatmışdır. MKOS subyektləri üzrə standartların yumşaldılması MKOS subyektləri üzrə verilən kreditlərin artmasına səbəb olan əsas amillərdən biri olmuşdur. Banklar arasında həyata keçirilən kreditləşmə fəaliyyətinə dair sorğunun nəticələrində 2023-cü ildə MKOS subyektlərinə verilən kreditlərdə standartların yumşaldığı və borcalanlar tərəfindən MKOS kreditlərinə tələbin artdığı müşahidə edilməkdədir.

Qrafik 17. MKOS subyektlərinə verilən kreditlərin dinamikası, mlrd. manatla

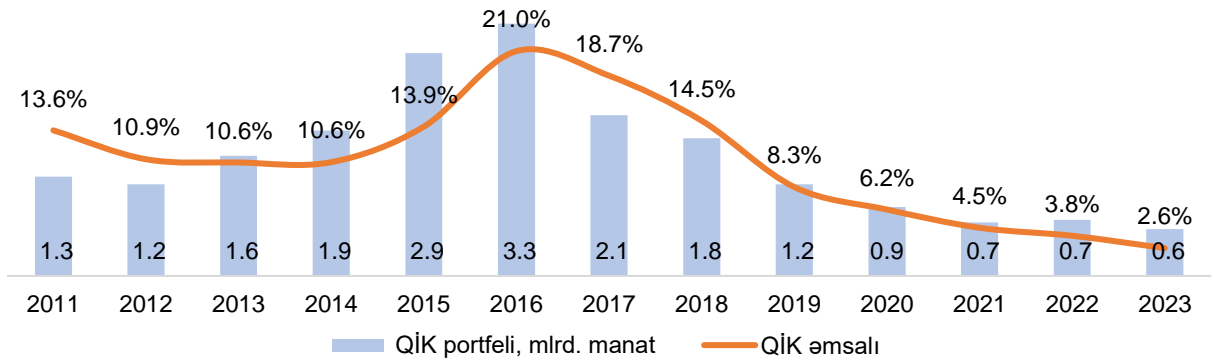
■ MKOS kreditləri ■ MKOS-ların biznes portfelində payı

Mənbə: AMB

Bank sistemi üzrə kredit riski

Kredit risklərinin səviyyəsində azalma müşahidə edilmişdir. 2023-cü il ərzində qeyri-ışlək portfelin həcmi 16.5% (121 mln. manat) azalaraq 0.6 mlrd. təşkil etmişdir. Qeyri-ışlək portfelin cəmi portfeldə payı isə 1.1 f.b. azalaraq 2.6% olmuşdur. QİK portfelində azalmanın əsas səbəbi ödəmə qabiliyyətini itirmiş iki bankın sistemdən kənarlaşdırılması və problemlı kreditlərin balansdan silinməsi ilə əlaqədar olmuşdur. Hesabat ili ərzində bank sektoru üzrə 125 mln. manat məbləğində silinmə baş vermişdir.

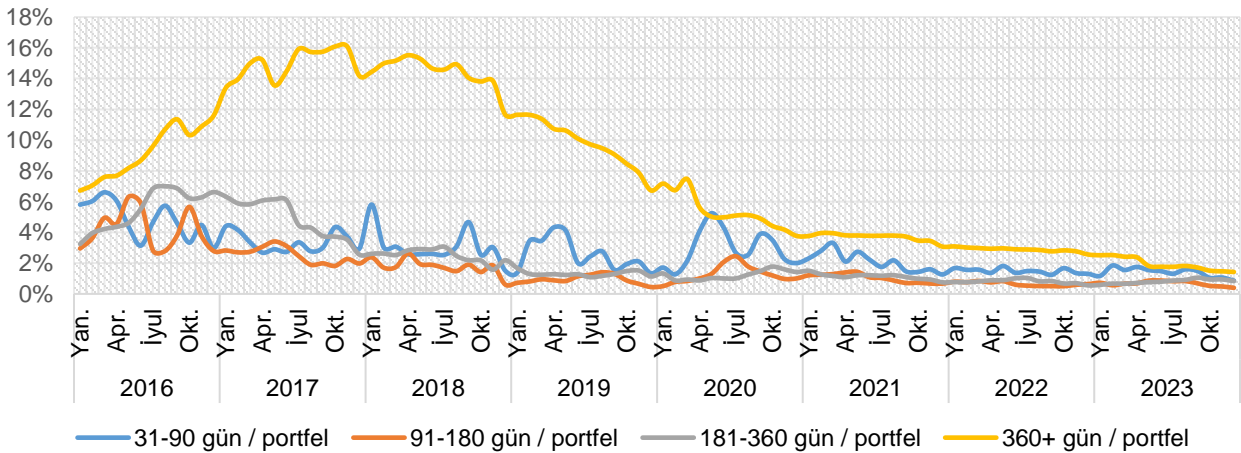
Qrafik 18. Bank sektoru üzrə QİK portfelinin dinamikası

Mənbə: AMB

QİK portfelinin gecikmə günləri üzrə strukturunda 1 ildən çox gecikmiş kreditlərin portfeldə payı azalmaqda davam edir. Belə ki, 2017-ci ildən etibarən bank sektorunun sağlamlaşdırılması fonunda 1 ildən artıq gecikmiş qeyri-ışlək kreditlərin portfeldə payı 11.5 f.b. azalaraq 12.7%-dən 1.4%-ə enmişdir.

Qrafik 19. Kredit portfelinin gecikmə müddətləri üzrə bölgüsü

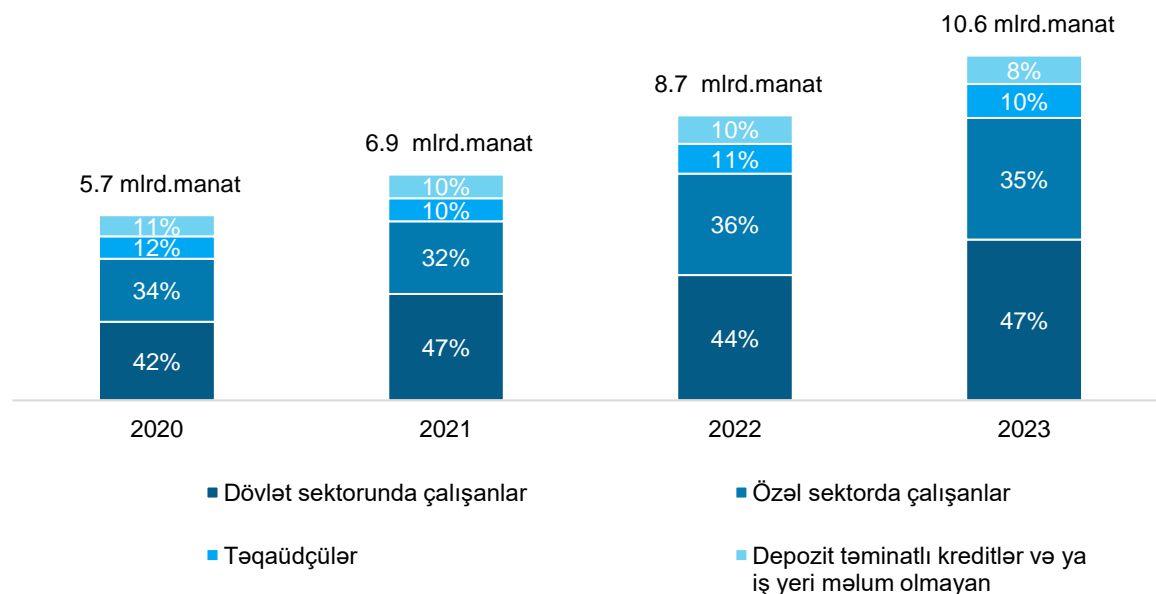

Mənbə: AMB

Biznes portfeli üzrə qeyri-işlək kreditlər azalmaqda davam edir. Ötən il ərzində biznes portfeli üzrə QİK-nin həcmi 25% azalaraq 378 mln. manat təşkil etmişdir. Dövr ərzində biznes kreditləri üzrə QİK əmsalı isə 1.7 f.b. azalaraq 3% olmuşdur. Biznes kreditləri üzrə QİK-nin azalmasının əsas səbəbi ödəmə qabiliyyətini itirmiş 2 bankın sistemdən kənarlaşdırılması və silinmələr ilə bağlıdır.

İstehlak portfeli üzrə kredit riskləri diqqətdə saxlanılır. 2023-cü il ərzində istehlak kreditləri üzrə qeyri-işlək portfelin həcmi nominal ifadədə 6% (12 mln. manat) artaraq 197 mln. manat olmuşdur. Buna baxmayaraq, istehlak kreditlərinin artım tempi QİK üzrə artım tempini üstələdiyindən QİK əmsalı 0.4 f.b. azalaraq 2.8%-ə enmişdir. Qeyd edək ki, istehlak və ipoteka portfelinin 47%-i sabit gəlirləri olan dövlət sektorunda çalışan şəxslərə verilmişdir.

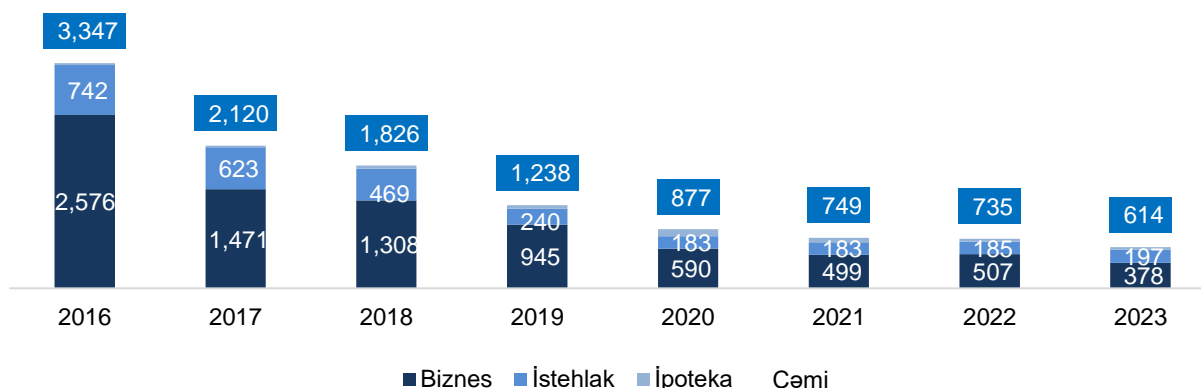
Qrafik 20. *İstehlak və ipoteka portfeli üzrə borcalanların strukturu, %-lə*

Mənbə: AMB

İpoteka portfeli üzrə qeyri-ışlək kreditlərin həcmində azalma trendi davam edir. 2023-cü il ərzində ipoteka portfeli üzrə QİK-nin həcmi 8.3% (3.6 mln. manat) azalaraq 39 mln. manat təşkil etmişdir. Nəticədə, qeyri-ışlək kreditlərin portfeldə payı 0.3 f.b azalaraq 1.1% olmuşdur. İpoteka portfelinin 56%-ni (2 mlrd. manat) təşkil edən AİKZF-in vəsaitləri hesabına verilmiş kreditlər üzrə isə QİK əmsalı cəmi 0.3% təşkil etmişdir.

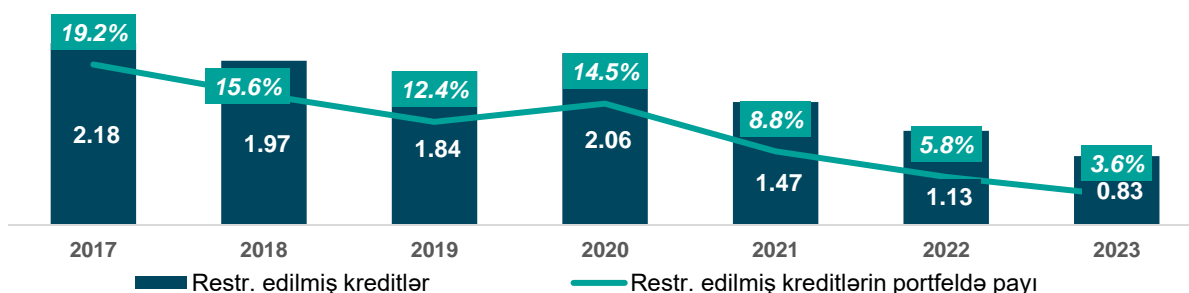
Qrafik 21. QİK portfelinin sahələr üzrə dinamikası, mln. manatla

Mənbə: AMB

Restrukturizasiya portfeli üzrə yeni prudensial çərçivənin tətbiqi restrukturizasiya portfeli üzrə risklərə azaldıcı təsir göstərmişdir. Qeyd edək ki, ötən ildən etibarən kreditlərin təkrar restrukturizasiyasına daha sərt ehtiyatlanma tələbləri müəyyən edilmişdir (hər növbəti restrukturizasiya aktivin daha riskli təsnifat kateqoriyasına aid edilməsi və daha yüksək ehtiyatların yaradılması tələbi). Yeni prudensial çərçivənin tətbiqi nəticəsində 2023-cü il ərzində restrukturizasiya olunmuş portfelin həcmi 27% (0.3 mlrd. manat) azalaraq 0.83 mlrd. manata enmişdir. Azalma əsasən biznes portfeli üzrə restrukturizasiya edilmiş kreditlərdə müşahidə edilmişdir (244 mln. manat). Bundan əlavə, ödəmə qabiliyyətini itirmiş 2 bankın sistemdən kənarlaşdırılması da portfelə azaldıcı təsir göstərmişdir.

Qrafik 22. Restrukturizasiya edilmiş portfelin dinamikası, mln.manatla

Mənbə: AMB

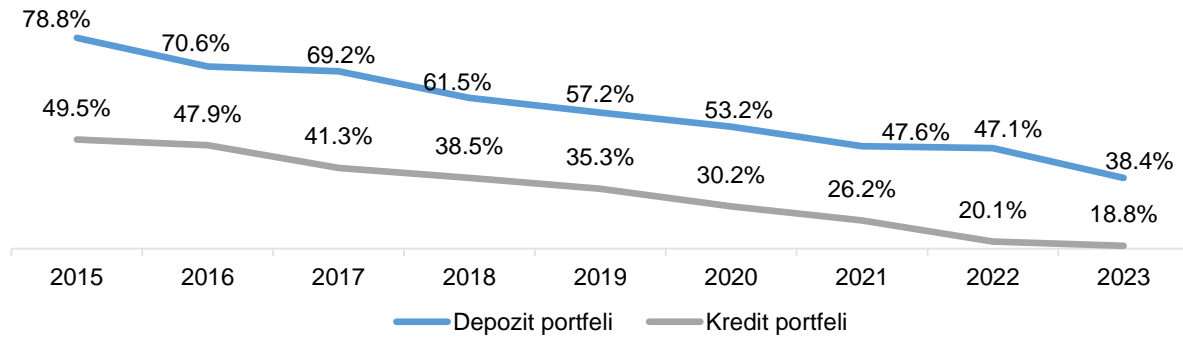

Bank sistemi üzrə bazar riski

Bank sektorunun valyuta mövqeyi prudensial tələblər çərçivəsindədir. 2023-cü ildə bank sisteminin uzun açıq valyuta mövqeyi 203 mln. manat, bank sisteminin açıq valyuta mövqeyinin məcmu kapitala nisbəti göstəricisi isə 3.6% təşkil etməklə, normativ tələblər çərçivəsində olmuşdur. Qeyd edək ki, "Banklarda açıq valyuta mövqeyinin limitlərinin müəyyən edilməsi Qaydaları"na əsasən sərbəst dönərli valyuta üzrə məcmu açıq valyuta mövqeyinin bankın məcmu kapitalına nisbəti üzrə maksimum limit 20% təşkil edir.

Sektorda uzunmüddətli dedollarlaşma trendi davam edir. 2023-cü ildə bank sisteminin depozit portfelinin dollarlaşma səviyyəsi ötən il ilə müqayisədə 8.6 f.b azalaraq 38.4%, kredit portfelinin dollarlaşma səviyyəsi isə 1.2 f.b azalaraq 18.8%-ə enmişdir. Sektorda dollarlaşmanın azalması kənar şokların bank sisteminə təsirini neytrallaşdırmağa imkan verməklə bank sisteminin maliyyə dayanıqlılığını gücləndirir.

Qrafik 23. Depozit və kredit portfelinin dollarlaşması

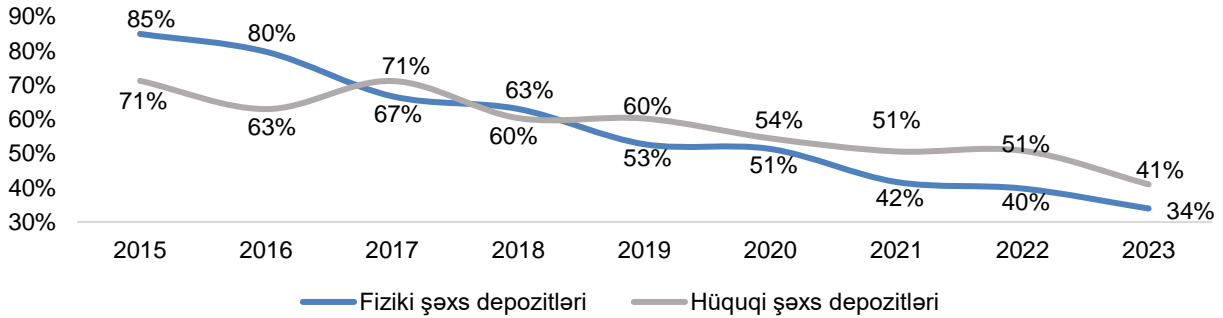

Mənbə: AMB

2023-cü il ərzində depozitlər üzrə dedollarlaşmanın əsas səbəbi hüquqi şəxslərin depozitləri olmuşdur. 2023-cü il ərzində ümumilikdə hüquqi şəxslərin cəmi depozitlərinin dollarlaşması 9.8 f.b. azalaraq 41% təşkil etmişdir. Dedollarlaşma trendi hüquqi şəxslərin həm tələbli, həm də müddətli depozitləri üzrə müşahidə edilmişdir. Belə ki, HŞ-lərin tələbli depozitləri üzrə dollarlaşma 12 f.b. azalaraq 36.3%-ə, müddətli depozitləri üzrə isə 10.9 f.b. azalaraq 59.2%-ə enmişdir. 2022-ci ilin sonu ilə müqayisədə HŞ-lərin XV-da olan tələbli depozitləri məbləğ ifadəsində 3.2 mlrd. manat azalmışdır. Azalmanın əsas səbəbi əsasən neft-qaz sektorunda fəaliyyət göstərən şirkətlərin ödəmələri ilə bağlı olmuşdur.

Fiziki şəxslər üzrə depozit portfelinin dollarlaşması son illərin ən aşağı səviyyəsindədir. Hesabat ili ərzində fiziki şəxslərin depozitləri üzrə dollarlaşma 5.8 f.b. azalaraq 34%-ə enmişdir. Manatın sabitliyi və milli valyutada depozit faiz dərəcələrinin yüksək olması fiziki şəxslərin milli valyutada müddətli depozitlərinin artımını şərtləndirir.

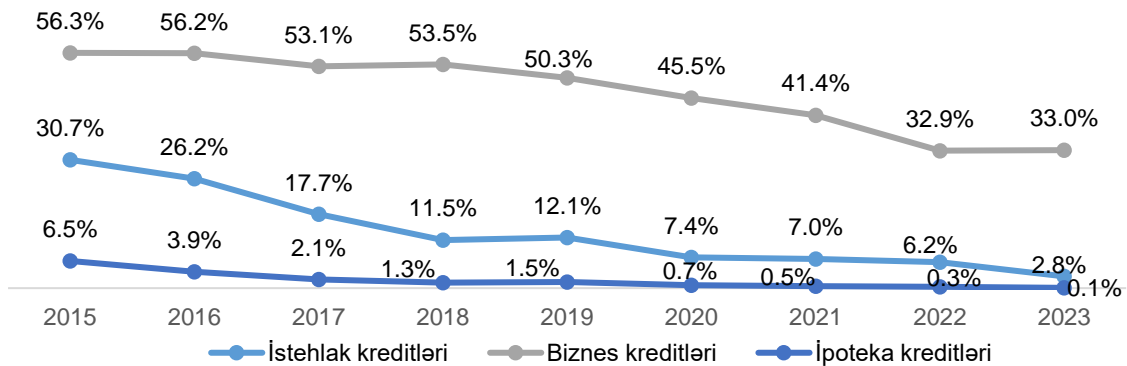
Qrafik 24. Depozit portfelinin dollarlaşması

Mənbə: AMB

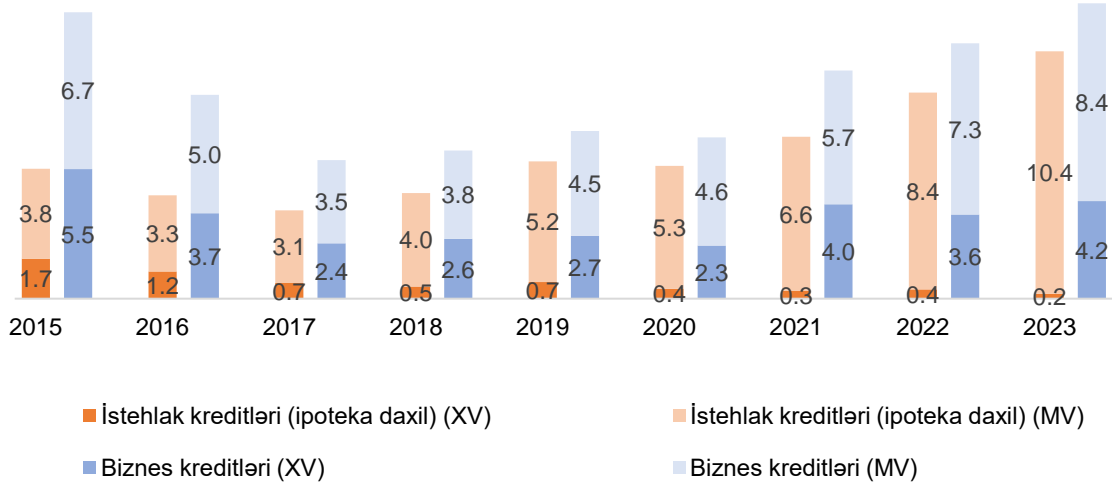
Kredit portfelinin dedollarlaşma trendi davam etmişdir. Manatın məzənnəsinin sabitliyi və manatla kreditləşmənin genişlənməsi fonunda kredit portfelində milli valyutada olan kreditlərin payının artması trendi davam etmişdir. Ötən il ərzində bütövlükdə kredit portfelinin dollarlaşması 1.2 f.b. azalaraq 18.8% təşkil etmişdir. Bu azalmanın əsas səbəbi istehlak kreditləri olmuşdur. Belə ki, ötən il ərzində istehlak kreditlərinin dollarlaşma səviyyəsi 3.4 f.b. azalaraq 2.8%-ə çatmışdır. Xarici valyutada gəliri olmayan borcalanlara xarici valyutada istehlak kreditlərinin verilməsinin məhdudlaşdırılması və xarici valyutada kreditlər üzrə əlavə risk çəkisinin müəyyən edilməsi istehlak portfelinin dollarlaşmasının tarixi minimuma enməsinə imkan vermişdir. Həmçinin Mərkəzi Bankın normativ xarakterli aktlarına əsasən ipoteka kreditinin yalnız milli valyutada verilməsi tələbi ipoteka kreditləri üzrə portfelin demək olar ki, milli valyutada olmasını şərtləndirmişdir. Hesabat ili ərzində biznes kreditlərinin dollarlaşma səviyyəsində isə əhəmiyyətli dəyişiklik olmamışdır.

Qrafik 25. Kredit portfelində xarici valyutanın payı

Mənbə: AMB

Qrafik 26. Kredit portfelinin valyuta strukturu və dinamikası, mlrd.manatla

Mənbə: AMB

Bankların faiz dərəcəsinə qarşı həssaslığı onların dayanıqlılığına təhdid yaratmır. Bazar risklərindən olan faiz dərəcəsi riski durasiya metodu ilə təhlil edilmişdir³. Sektorda aktiv və öhdəliklərin əksəriyyəti balans dəyəri ilə əks etdirildiyinə görə hesablamalar balans dəyəri üzərindən aparılmış və AMB-nin uçot faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılmışdır. Aktiv və öhdəliklər arasında durasiya uyğunsuzluğunun əsas mənbəyi verilmiş kreditlərin və cəlb olunmuş depozitlərin orta çəkili durasiyaları arasında fərqi 4 dəfəyə yaxın olmasıdır.

Müsbət durasiya fərqi nəticəsində faiz dərəcələrinin artımı kapital adekvatlığı əmsalına azaldıcı təsir edir. Aparılmış simulyasiyalara əsasən, faiz dərəcəsinin 1 f.b. artması kapital adekvatlığı əmsalının 0.9 f.b. azalması ilə nəticələnir ki, bu da bank sisteminin maliyyə dayanıqlılığına təhdid yaratmır.

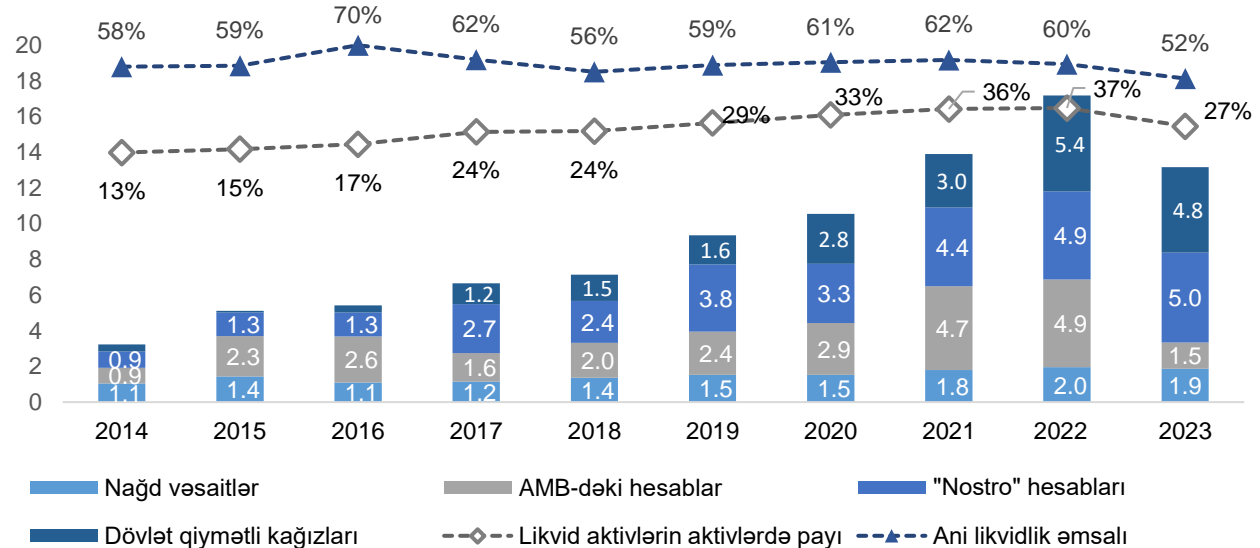
³ Durasiya təhlili Makulay durasiya konsepsiyasına əsaslanaraq, aktiv və öhdəliklərin orta çəkili müddətinin ölçülməsində istifadə olunur. Xatırladaq ki, durasiya "qəpi" təhlili bankların bazar faiz dərəcəsinə olan həssaslığını $\partial(\text{aktiv}) - \frac{\partial(\text{öhdəlik}) \times \text{öhdəlik}}{\text{aktiv}}$ düsturu vasitəsi ilə ölçür. Təhlil zamanı aktiv və öhdəliklər Mərkəzi Bankın uçot faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılmışdır.

Bank sistemi üzrə likvidlik riski

Sektorun likvidliyi komfort zonada qalmaqda davam edir. Yeni monetar çərçivənin tətbiqi, həmçinin bank sistemi üzrə hüquqi şəxslərin tələbli depozitlərinin azalması nəticəsində likvid aktivlərin həcmi və cəmi aktivlərdə payı azalmışdır. Bununla belə, likvidliyin tənzimlənməsi üzrə prudensial normativ hesab olunan ani likvidlik əmsalı 52% olmaqla minimum normativi 22 f.b üstələyir. Likvidlik üzrə yeni prudensial tələb olan likvidliyin örtülmə əmsalı (LCR) göstəricisi isə 135% olmaqla minimum tələbi üstələyir. Sektorun aktivlərinin 26.7%-ni likvid vəsaitlərin təşkil etməsi sektorun potensial likvidlik şoklarına qarşı adekvat buferə malik olmasına imkan yaradır.

Yeni monetar çərçivənin tətbiqi fonunda bank sektorunun izafi likvid vəsaitləri sterilizasiya edilmişdir. Belə ki, yeni monetar çərçivənin tətbiqi fonunda 2023-cü il ərzində likvid aktivlər 24% və ya 4.1 mlrd. manat azalaraq 13.2 mlrd. manata enmişdir. Likvid aktivlərin cəmi aktivlərdə payı isə 10 f.b azalaraq 27%-ə qədər azalmışdır. Likvid aktivlərin 36%-i dövlət qiymətli kağızları, 38%-i nostro hesablar, 11%-i Mərkəzi Bankda müxbir hesablar, 14%-i isə nağd vəsaitlərdə cəmlənmişdir. Bank sistemi üzrə likvid aktivlər fiziki şəxslərin tələbli depozitlərini 2.3 dəfə üstələyir və hüquqi şəxslərin tələbli depozitlərinin 75%-ni əhatə edir.

Qrafik 27. Likvid aktivlərin strukturunun dinamikası, mlrd. manatla

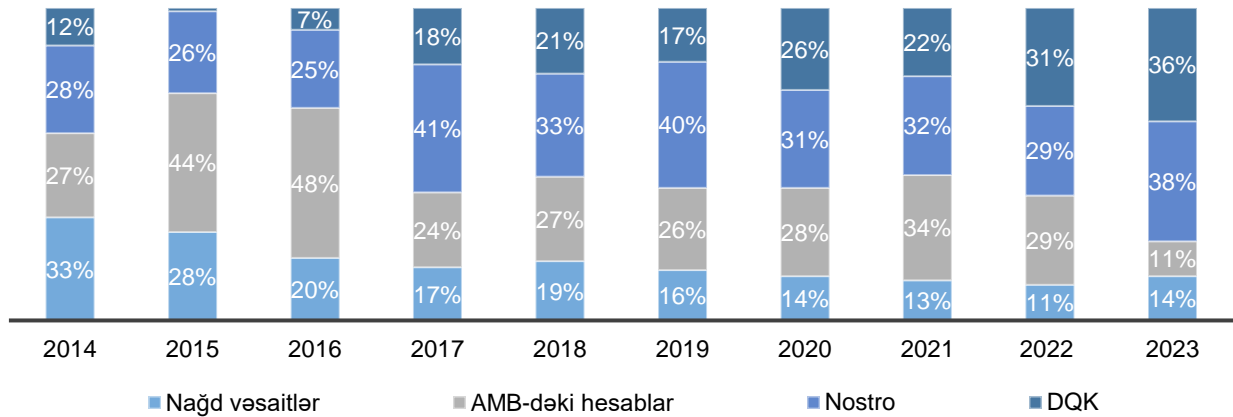

Mənbə: AMB

Likvid aktivlərin komponentləri üzrə əsas azalma bankların AMB-dəki hesabları üzrə olmuşdur. Belə ki, ötən ilin sonu ilə müqayisədə bankların AMB-dəki hesabları 4.1 mlrd. manat azalaraq 1.5 mlrd. manata çatmışdır. Mərkəzi Bank tərəfindən məcburi ehtiyat normalarına yenidən baxılması qeyd olunan dəyişikliyi şərtləndirmişdir. Pul

təklifinin daha effektiv tənzimlənməsi, faiz dəhlizinin maliyyə sistemindəki faizlərə təsirinin gücləndirilməsi, bank sistemində likvidliyin təmərküzləşməsinin məhdudlaşdırılması, habelə dedollarlaşma meyillərinin stimullaşdırılması məqsədi ilə “Məcburi ehtiyatların norması, hesablanması və saxlanması Qaydası”na bir neçə mərhələdə yenidən baxılmışdır. Mərkəzi Bankın İdarə Heyətinin 1 noyabr 2023-cü il tarixli 53/1 nömrəli qərarı⁴ ilə “Məcburi ehtiyatların norması, hesablanması və saxlanması Qaydası”na edilən dəyişikliklərə əsasən məcburi ehtiyat normaları milli və xarici valyutada hüquqi şəxslərin depozitlərinin ümumi məbləğindən əlavə, əlaqəli depozitlərin və banka aidiyyəti olan şəxslərin depozitlərinin cəmi depozitlərdə payından asılı olaraq diferensiallaşdırılmışdır.

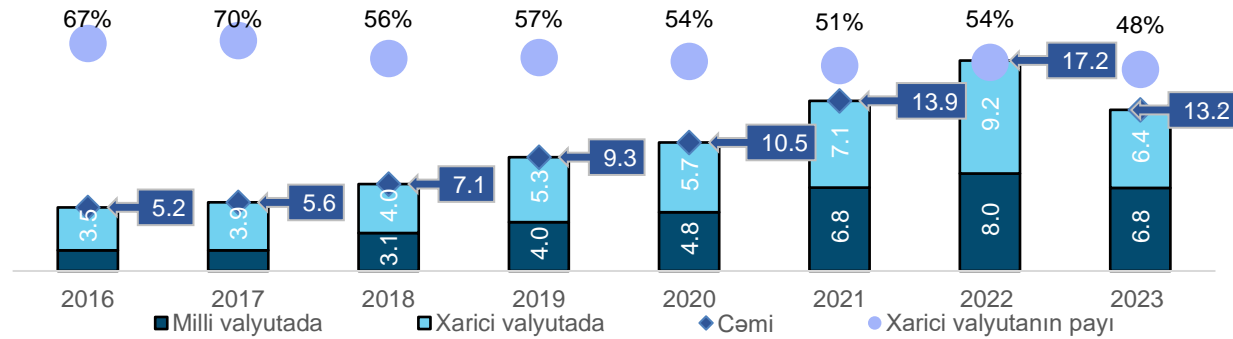
Qrafik 28. Likvid aktiv komponentlərinin likvid aktivlərdə payının dinamikası

Mənbə: AMB

Likvid vəsaitlərin strukturunda həm xarici, həm də milli valyutada olan likvid vəsaitlərin payının azalması müşahidə edilir. Hesabat ili ərzində milli valyutada olan likvid vəsaitlər 15.2% (1.2 mlrd. manat) azalaraq 8 mlrd. manat olmuşdur. Sektorun xarici valyutada likvid aktivləri isə ötən ilə nisbətə 31% (2.9 mlrd. manat) azalaraq 6.4 mlrd. manata enmişdir.

Qrafik 29. Likvid aktivlərin valyuta strukturunun dinamikası, mlrd. manatla

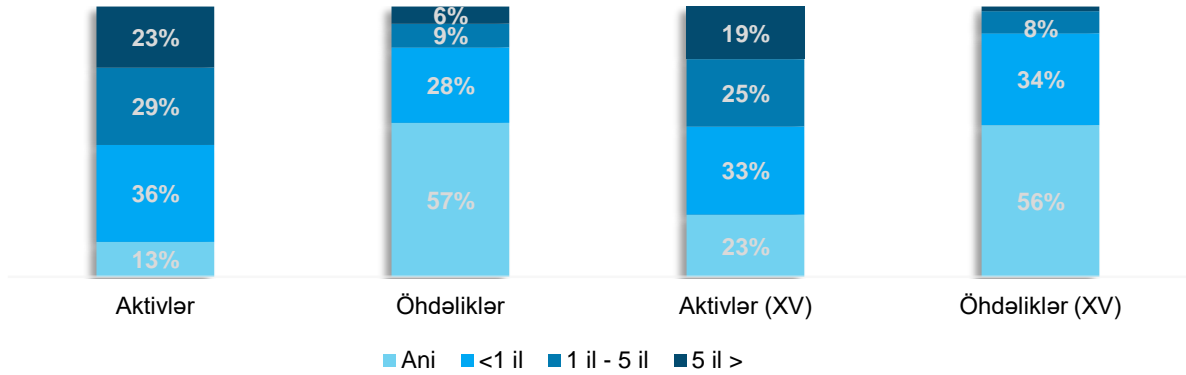
Mənbə: AMB

⁴ <https://www.cbar.az/press-release-4407/about-reserve-requirement-ratios>

Qeyd etmək lazımdır ki, milli və xarici valyutada likvid vəsaitlərin azalmasında əsas səbəb yeni monetar çərçivə fonunda məcburi ehtiyatların artırılması olmuşdur. Bundan əlavə, xarici valyutada likvid vəsaitlərin azalmasında digər bir faktor hüquqi şəxslərin xarici borcları ödəmək məqsədilə xarici valyutada olan tələbli depozitlərini istifadə etməsi olmuşdur.

Müddəti 1 ilədək olan aktivlərin ümumi aktivlərdə payı 49%, öhdəliklər üçün analoji göstərici isə 85% təşkil etmişdir. Müddət strukturu üzrə öhdəliklərin 65%-nin 90 gündən aşağı olması uzunmüddətli maliyyələşdirməyə məhdudlaşdırıcı təsir edir. Cari öhdəliklərin bank sektorunun balansında sistematik artan payı müddət uyğunsuzluğunu artıran amil kimi çıxış etsə də, sektorun iri likvidlik buferi bu uyğunsuzluğun likvidlik riskinə ciddi təsir göstərməməsi ilə nəticələnir.

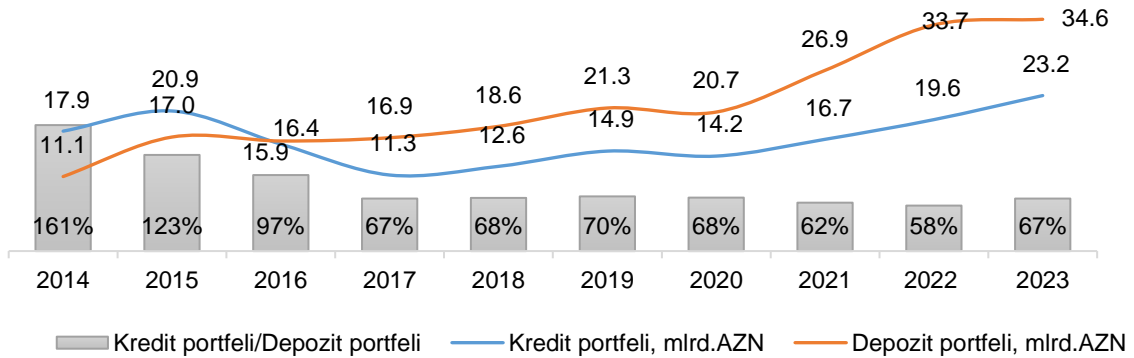
Qrafik 30. Aktiv və öhdəliklərin müddət strukturu

Mənbə: AMB

Kreditin depozitə nisbəti üzrə artım dinamikası müşahidə olunur. 2023-cü ilin sonuna olan məlumatlara əsasən kredit portfelinin depozit portfelinə nisbəti 9 f.b. artaraq 67% olmuşdur. Artımı şərtləndirən faktorlar kredit portfelinin genişlənməsi və hüquqi şəxslərin tələbli depozitlərinin azalması fonunda depozit portfelinin artım sürətinin daha aşağı olması olmuşdur.

Qrafik 31. Kreditin depozitə nisbəti əmsalının dinamikası

Mənbə: AMB

Haşiyə 1. Likvidliyin örtülmə əmsalı (LCR)

Likvidliyin örtülmə əmsalı (LCR) maliyyə institutlarının stres şəraitində qısamüddətli likvidlik ehtiyaclarını ödəmək üçün yüksək keyfiyyətli likvid aktivlərin adekvat səviyyədə saxlanmasını təmin etməyə nəzərdə tutulmuş maliyyə göstəricisidir. 2007-2008-ci il maliyyə böhranında likvidlik çatışmazlığının böhranın kəskinləşməsində mühüm rol oynaması böhrandan sonra LCR göstəricisinin qlobal tənzimləyici çərçivələrin əsas komponenti kimi şərtləndirmişdir.

LCR-in əsas məqsədi gözlənilməz və yüksək likvidlik çatışmazlığı riskini azaltmaqla maliyyə institutlarının dayanıqlılığını artırmaqdır. Qısamüddətli öhdəliklərlə müqayisədə likvid aktivlərin minimum səviyyəsini tələb etməklə, mərkəzi banklar və tənzimləyici orqanlar maliyyə sisteminin sabitliyini qorumağı hədəfləyirlər. LCR mahiyyət etibarilə bankların 30 gün davam edən stres şəraitində davamlılığını və öhdəliklərini ödəmə qabiliyyətini aşağıdakı düsturla qiymətləndirir.

$$LCR = \frac{\text{Yüksək keyfiyyətli likvid aktivlər (HQLA)}}{\text{Növbəti 30 gün ərzində xalis pul axını}}$$

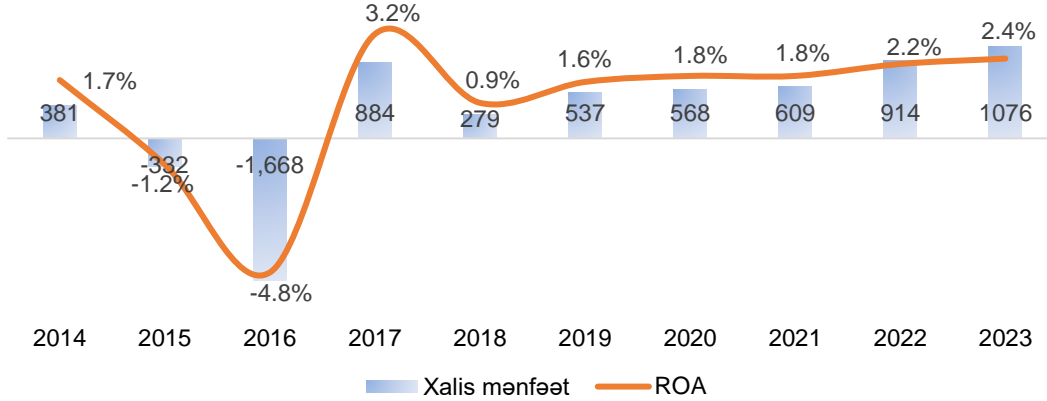
AMB bank sektorunun tənzimlənməsi çərçivəsinin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması və banklarda risklərin idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi çərçivəsində fəaliyyətini davam etdirir. Belə ki, AMB bank tənzimləməsində beynəlxalq təcrübə və standartların tətbiqinin vacibliyini rəhbər tutaraq 18.10.2023-cü il tarixli qərar ilə "Banklarda likvidlik riskinin idarə edilməsi Qaydası"nın yeni redaksiyasını (Qayda) qəbul etmişdir. Qərara əsasən Qayda 01.12.2023-cü il tarixindən qüvvəyə minmiş və həmin tarixdən 2009-cu ildən qüvvədə olan "Bankların likvidliyinin idarə olunması haqqında Qaydalar" ləğv edilmişdir.

Qaydada əmsalın həm xarici valyuta üzrə, həm də məcmu şəkildə tətbiqi nəzərdə tutulub. Qaydanın qüvvəyə mindiyi tarixdə LCR əmsalının məcmu və xarici valyutada ayrılıqda 100% və daha çox olduğu banklar əmsalın həmin həddən aşağı düşməməsini təmin etməlidir. LCR əmsalı 100%-dən aşağı olan bankların likvidlik mövqeyinə kəskin təzyiq yaratmamaq məqsədilə əmsal 18-24 ay müddətində mərhələli şəkildə tətbiq ediləcəkdir. LCR əmsalı hər bir bank üzrə 100% həcmində saxlanılanadək tərkibi təkmilləşdirilmiş mövcud ani likvidlik əmsalının tətbiqi davam etdiriləcəkdir. Qeyd etmək lazımdır ki, LCR əmsalının tətbiqi zamanı tarixi göstəricilər nəzərə alınaraq Bazel III standartlarında təqdim olunan qaçış dərəcələrindən daha konservativ dərəcələr tətbiq edilmişdir.

Bank sisteminin mənəfatliliyi

Bank sektorunun genişlənməsi fonunda gəlirlilik artmaqda davam edir. 2023-cü il ərzində bank sisteminin xalis mənəfatı ötən il ilə müqayisədə 17.7% (162 mln. manat) artaraq 1076 mln. manat təşkil etmişdir. Sektorun mənəfatliliyinin artması fonunda ROA göstəricisi də son 6 ilin ən pik həddinə çataraq 2.4% olmuşdur.

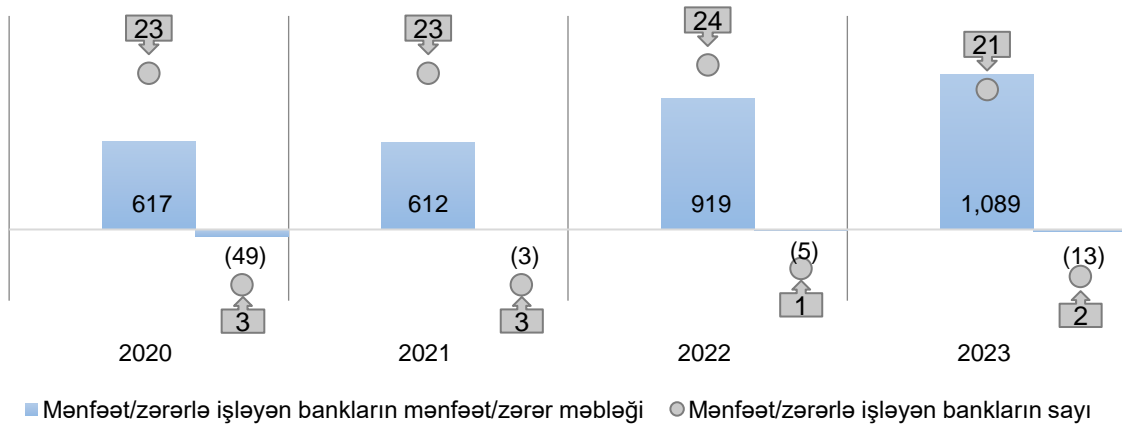
Qrafik 32. Bank sisteminin mənəfatliliyi, mln. manatla

Mənbə: AMB

2023-cü ildə 2 bankın lisenziyasının ləğv edilməsi fonunda 21 bank mənəfat, 2 bank isə zərərlə fəaliyyət göstərmişdir. Belə ki, 2023-ci ildə mənəfatla işləyən 21 bankın mənəfatı 1089 mln. manat, zərərlə işləyən 2 bankın zərəri isə 12.7 mln. manat olmuşdur.

Qrafik 33. Mənəfat və zərərlə işləyən bankların sayı və dinamikası, mln. manatla

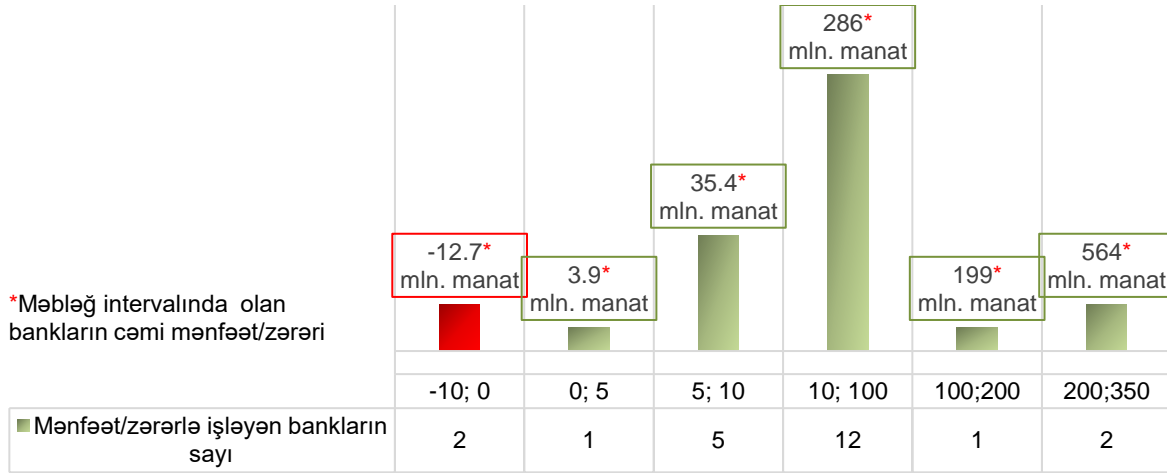
Mənbə: AMB

Sektorda fəaliyyət göstərən bankların əksəriyyətinin mənəfatla fəaliyyət göstərməsinə baxmayaraq, mənəfatlilik üzrə təmərküzləşmə müşahidə edilir. Belə ki, sektorda fəaliyyət göstərən 23 bankdan 12-i 10 mln. manat – 100 mln. manat intervalında mənəfat əldə etmişdir ki, bu 12 bankın cəmi bank sektorunun aktivlərində

payı 29.1% təşkil etmişdir. Sektorun xalis mənfəətinin 71%-i aktivlərin 63%-ni özündə cəmləşdirən 3 bankda təmərküzləşmişdir.

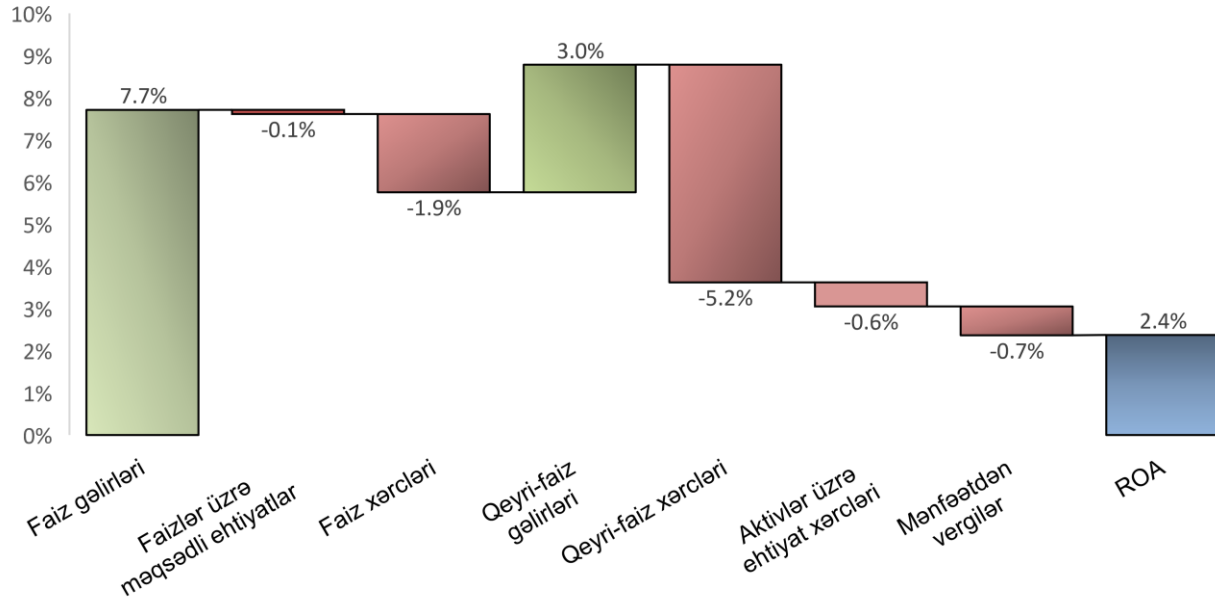
Qrafik 34. Bank sistemində mənfəətliyin paylanması

Mənbə: AMB

Bank sektorunun faiz gəlirlərinin yüksək artımı fonunda sektorun ROA göstəricisi il ərzində 0.2 f.b artaraq 2.4% təşkil etmişdir. Belə ki, faiz gəlirləri 2022-ci ildə orta aktivlərin 6.6%-ni təşkil etmişdisə, 2023-cü ildə eyni göstərici 7.7% təşkil edərək aktivlərin gəlirliyinin əsas drayveri olmuşdur. 2022-ci ilə nisbətə 2023-cü ildə sektorun faiz və qeyri-faiz xərclərinin orta aktivlərə nisbətinin artmasına baxmayaraq artan faiz gəlirləri fonunda sektorun ROA göstəricisində artım müşahidə edilmişdir. Belə ki, 2022-ci ilə nisbətə faiz xərclərinin orta aktivlərdə payı 0.3 f.b təşkil etmiş, qeyri-faiz xərcləri isə 0.6 f.b artaraq müvafiq olaraq 1.9% və 5.2% olmuşdur.

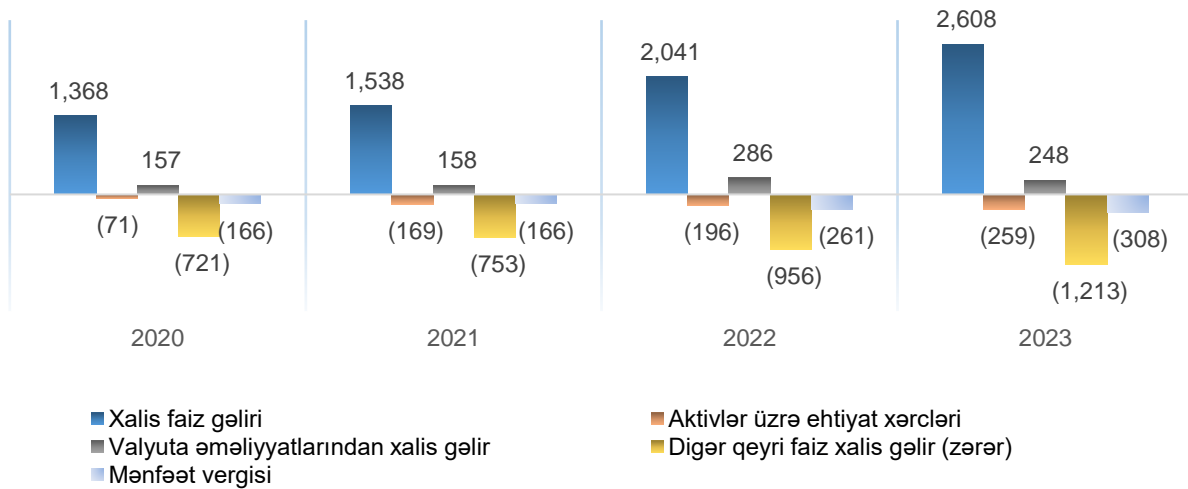
Qrafik 35. Bank sistemi üzrə ROA-nın dekompozisiyası

Mənbə: AMB

Sektorun xalis faiz gəlirləri davamlı olaraq artmaqdadır. Belə ki, 2020-ci il ilə müqayisədə sektorun xalis faiz gəlirləri 1.9 dəfə (1.24 mlrd. manat), 2022-ci il ilə müqayisədə isə 567 mln. manat və ya 28% artaraq bank sektorunun nominal mənfəətliliyinin artmasını təmin etmişdir. Artan faiz gəlirləri fonunda mənfəət marjası 22.1% təşkil etmişdir.

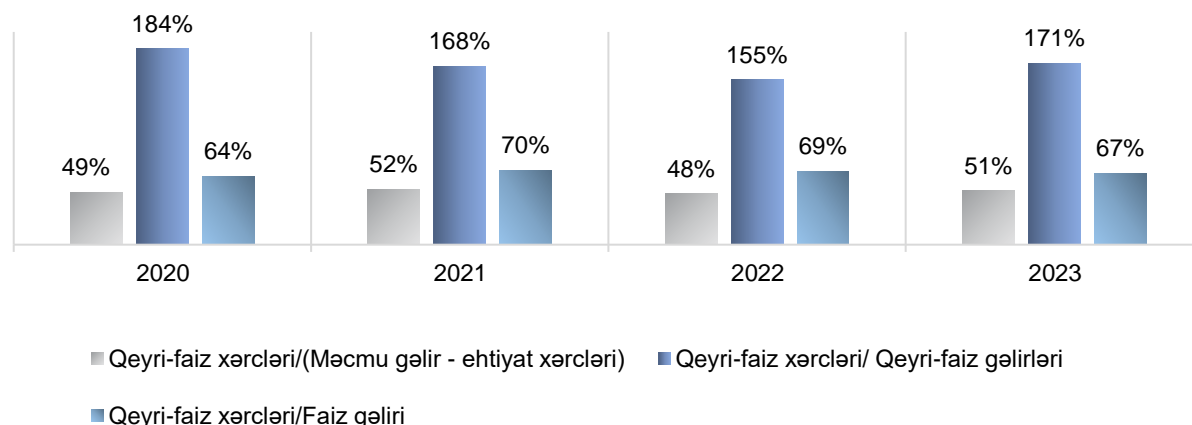
Qrafik 36. Bank sistemi üzrə mənfəətin dekompozisiyası və dinamika

Mənbə: AMB

Bank sektorunun genişlənməsi və yeni məhsulların təqdim edilməsi fonunda sektorun qeyri-faiz xərcləri artmışdır. 2023-cü ildə bank sektorunun qeyri-faiz xərclərinin məcmu gəlirlərə və qeyri-faiz gəlirlərinə nisbəti 2022-ci ilə nisbətə artmışdır. Artımın əsas səbəbi qeyri-faiz xərclərinin artım sürətinin qeyri-faiz gəlirlərinin artım sürətindən yüksək olması olmuşdur ki, bu da öz növbəsində səmərəlilik göstəricilərinin pisləşməsinə şərtləndirmişdir. Belə ki, 2022-ci il ilə müqayisədə qeyri-faiz xərclərinin məcmu gəlirlərə nisbəti 3 f.b artaraq 51%, qeyri-faiz xərclərinin qeyri-faiz gəlirlərinə nisbəti isə 16 f.b artaraq 171% olmuşdur.

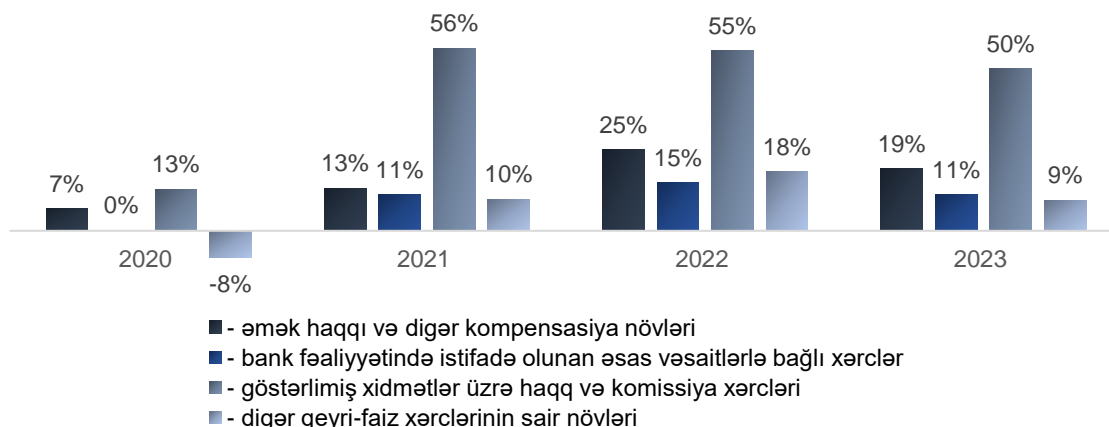
Qrafik 37. Bank sisteminin səmərəlilik göstəriciləri

Mənbə: AMB

Qeyri-faiz xərcləri əməkhaqqı, göstərilmiş xidmətlər üzrə haqq və komissiya xərclərinin artımı fonunda formalaşmışdır. Belə ki, qeyri-faiz xərclərinin 37%-ni təşkil edən əməkhaqqı xərcləri 2023-cü ildə ötən ilin eyni dövrünə nisbətə 19% (139 mln. manat) artmışdır. Eyni zamanda, qeyri-faiz xərclərinin 32%-ni təşkil edən göstərilmiş xidmətlər üzrə haqq və komissiya xərcləri isə 50% (244 mln. manat) artmışdır ki, bunun

Qrafik 38. Qeyri-faiz xərclərinin dinamikası

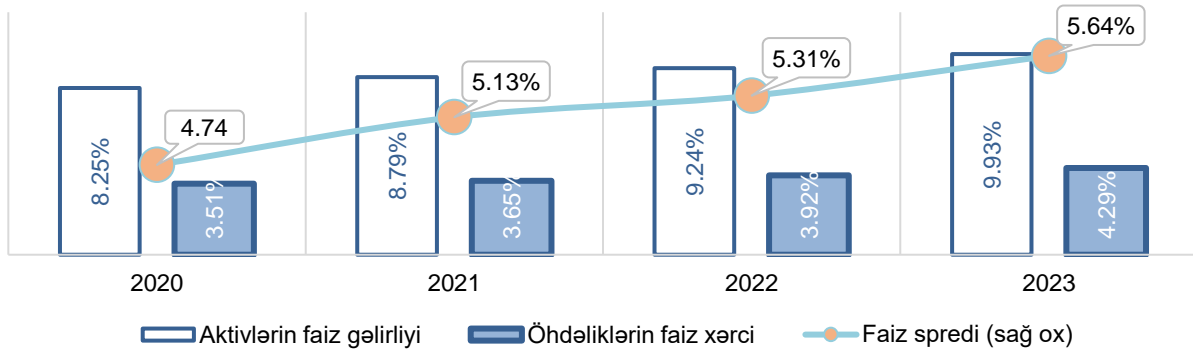

Mənbə: AMB

da əsas səbəbi nağdsız əməliyyatların artması və rəqəmsallaşmanın dərinləşməsi ilə yanaşı bankların “kəşbək”, “2 qat ƏDV” və s. kimi məhsulları olmuşdur.

Aktivlərin faiz gəlirliyinin artımı fonunda faiz spreadi artmaqda davam edir. Son illər bank sistemi üzrə faiz spreadində müşahidə edilən stabil artım davam etməkdədir. 2022-ci ilin sonu ilə müqayisədə sektorun faizli öhdəliklərinin artmasına baxmayaraq daha yüksək artım sürətinə malik faiz gəlirləri sektorun faiz spreadinin artımını şərtləndirmişdir. Belə ki, sektorun faiz spreadi 2022-ci il ilə müqayisədə 0.33 f.b artaraq 5.64% olmuşdur.

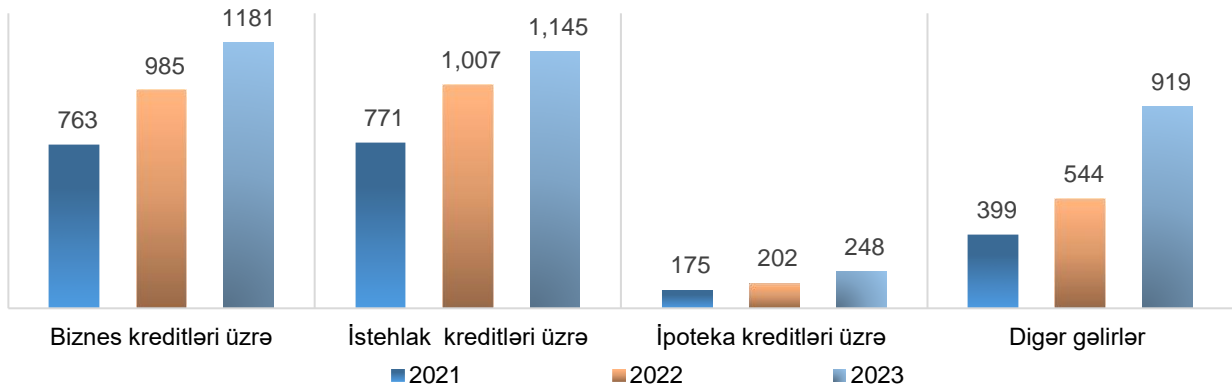
Qrafik 39. Bank sistemi üzrə faiz spreadi

Mənbə: AMB

Bankların faiz gəlirlərinin bütün komponentlərində artım müşahidə edilsə də, digər maliyyə alətləri üzrə faiz gəlirlərinin artımı diqqət çəkmişdir. İl ərzində sektorun faiz gəlirləri 28% (754 mln. manat) artaraq 3.5 mlrd. manat təşkil etmişdir. Faiz gəlirlərinin 34%-i (1.18 mlrd. manat) biznes kreditlərinə, 33%-i (1.15 mlrd. manat) istehlak kreditlərinə, 7%-i (248 mln. manat) ipoteka kreditlərinə və 26%-i (919 mln. manat) isə digər maliyyə alətləri üzrə əldə edilmiş faiz gəlirlərinə aiddir.

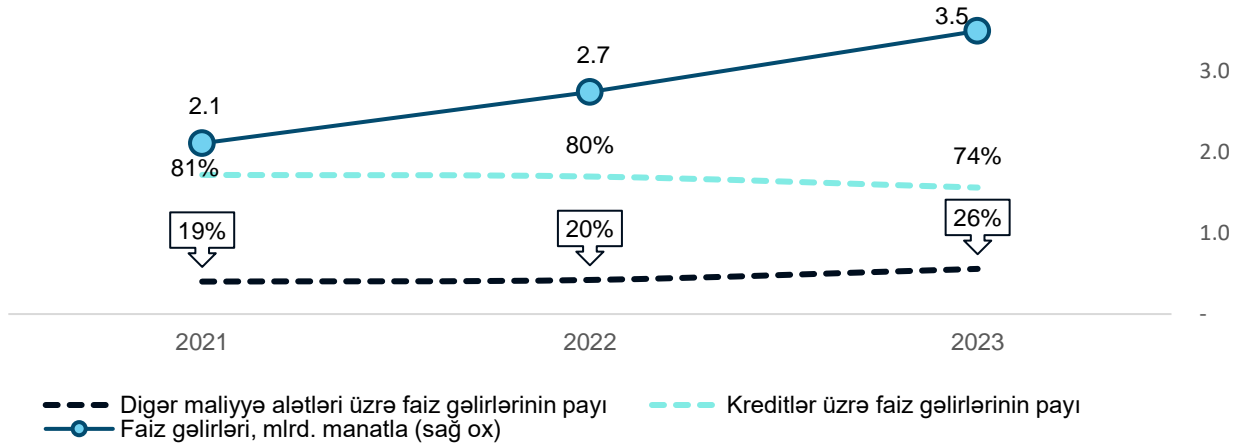
Qrafik 40. Faiz gəlirlərinin strukturu, mln. manatla

Mənbə: AMB

Digər maliyyə alətləri üzrə faiz gəlirlərinin 357 mln. manatı maliyyə institutlarına yerləşdirilmiş vəsaitlər, 432 mln. manatı qiymətli kağızlar, 130 mln. manatı isə faizli nostro və digər faizli maliyyə alətləri üzrə olmuşdur.

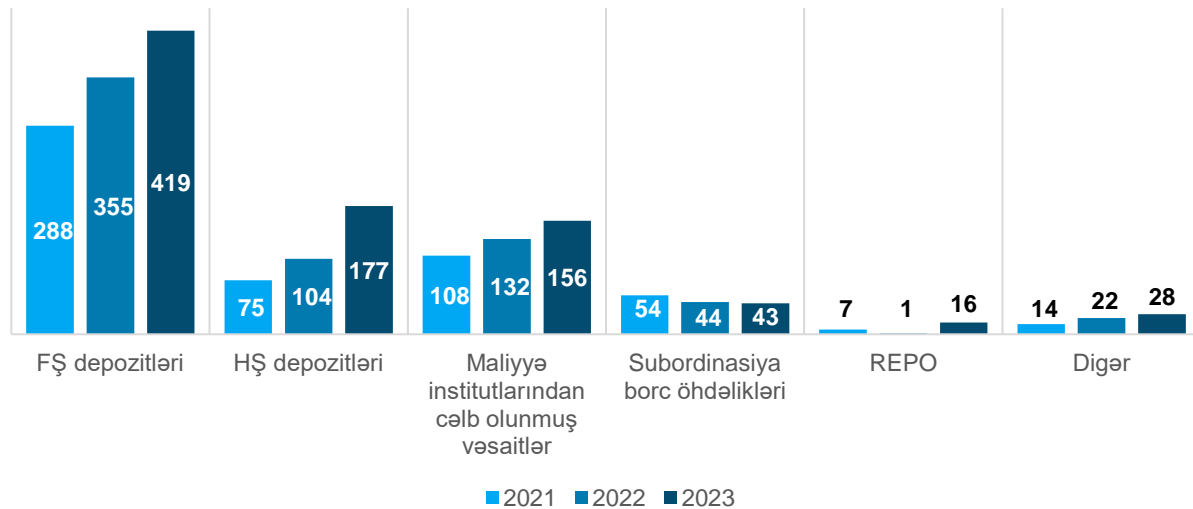
Qrafik 41. Faiz gəlirlərinin dinamikası

Mənbə: AMB

Bankların faiz xərclərinin əsas hissəsini depozitlər üzrə faiz xərcləri təşkil edir. Bank sektorunun dayanıqlı maliyyələşməsində önəmli paya sahib olan fiziki və hüquqi şəxslərin depozitləri üzrə faiz xərcləri sektorun faiz xərclərində əsas pay sahibi olmuşdur. Belə ki, sektorun faiz xərcləri 2023-cü ildə 28% (182 mln. manat) artaraq 839 mln. manat təşkil etmişdir ki, bunun 71%-i (596 mln. manat) depozitlər üzrə faiz xərcləri olmuşdur.

Qrafik 42. Faiz xərclərinin strukturu, mln.manatla

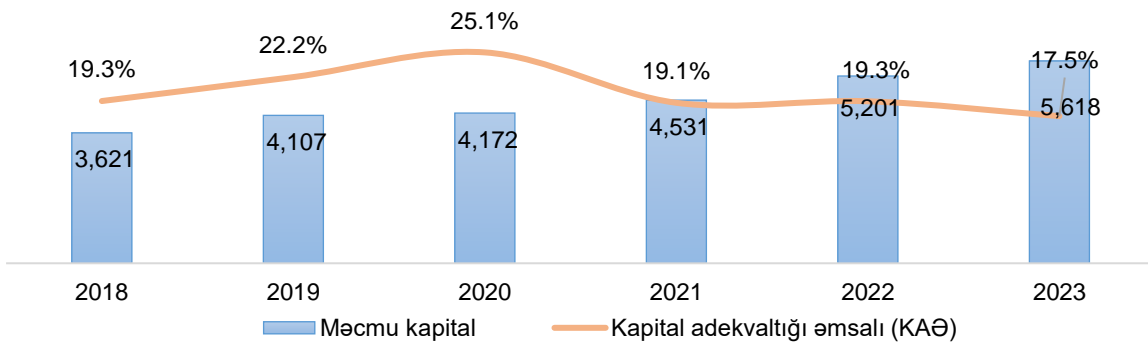

Mənbə: AMB

Bank sisteminin kapital mövqeyi

Sektorun kapital mövqeyi prudensial tələbləri üstələməklə potensial itkiləri absorbsiya etmək imkanındadır. 2023-cü il ərzində bank sektoru üzrə məcmu kapital 8.0% (417 mln. manat) artaraq 5.6 mlrd. manat təşkil etmişdir. Sektor üzrə KAƏ (kapital adekvatlığı əmsalı) isə 1.8 f.b. azalaraq 17.5% təşkil etmişdir ki, bu da minimum prudensial tələbi 1.7 dəfə üstələyir. KAƏ-nin azalması yüksək kreditləşmə dinamikası fonunda RÖA-nın artımı ilə bağlı olmuşdur.

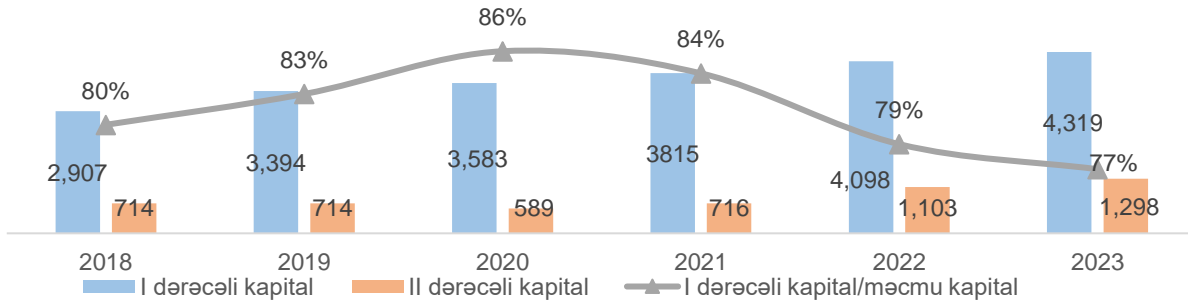
Qrafik 43. Kapital adekvatlığının dinamikası, mln. manatla

Mənbə: AMB

Məcmu kapital artımının əsas səbəbi kimi I dərəcəli kapitalın artımı çıxış etmişdir. I dərəcəli kapital il ərzində 5.4% və ya 221 mln. manat artaraq 4.3 mlrd. manat, II dərəcəli kapital isə 18% və ya 195 mln. manat artaraq 1.3 mlrd. manat təşkil etmişdir. Kapital artımı əsasən bankların daxili mənfəət generasiyası hesabına baş vermişdir. Belə ki, yüksək keyfiyyətli hesab olunan I dərəcəli kapitalın həcmi əsasən 2022-ci ilin mənfəətinin bölüşdürülməmiş xalis mənfəətə yönəlməsi, II dərəcəli kapitalın həcmi isə cari ilin mənfəəti hesabına artmışdır.

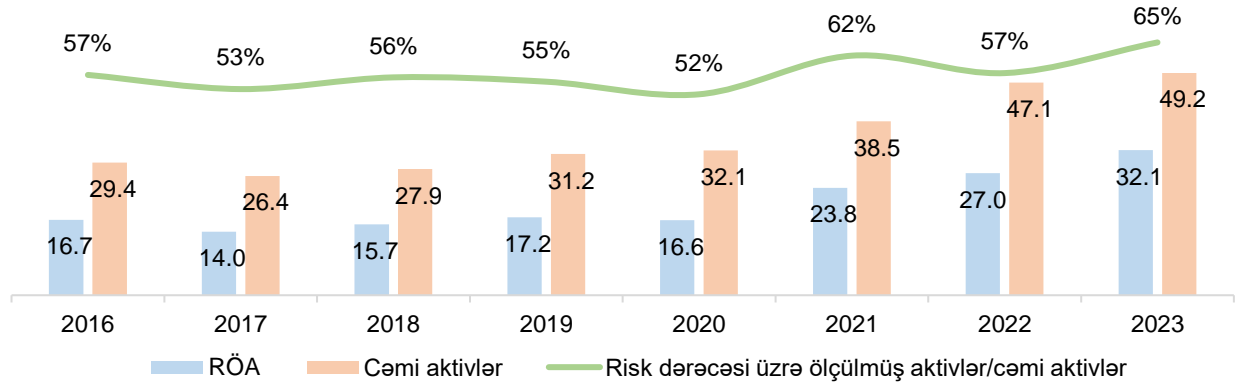
Qrafik 44. Kapitalın strukturunun dinamikası, mln. manatla

Mənbə: AMB

Yüksək kreditləşmə dinamikası fonunda risk üzrə ölçülmüş aktivlər artmışdır. Cəmi aktivlərin 4.5% (2.1 mlrd. manat) artması fonunda risk üzrə ölçülmüş aktivlərin həcmi 19% (5.1 mlrd. manat) artmışdır. Nəticədə risk üzrə ölçülmüş aktivlərin cəmi aktivlərə nisbəti göstəricisi il ərzində 8 f.b. artaraq 65%-ə çatmışdır. Risk üzrə ölçülmüş aktivlərin artımı bank sektorunun kreditləşmə fəaliyyəti üzrə aktivliyi şəraitində formalaşmışdır. Risk üzrə ölçülmüş aktivlərin 93.8%-i kredit riskləri üzrə, 5.5%-i əməliyyat riskləri üzrə, 0.7%-i isə bazar riskləri üzrə formalaşır.

Qrafik 45. Aktivlər və RÖA-nın dinamikası, mln.manatla

Mənbə: AMB

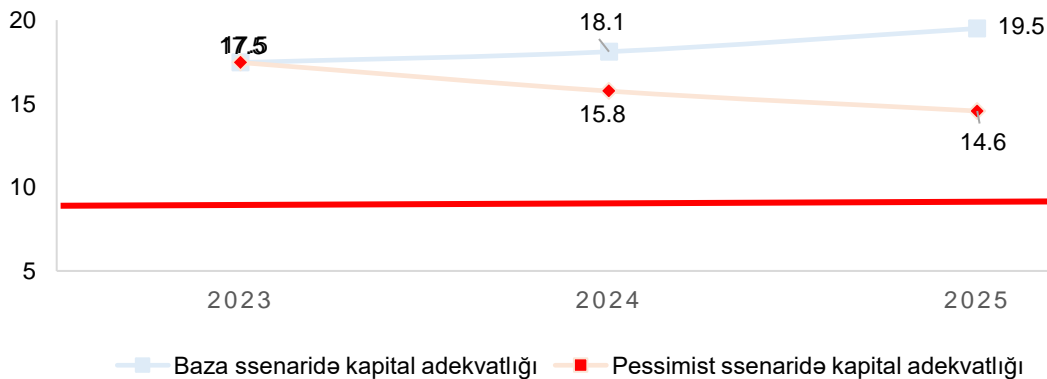
Bank sistemində dayanıqlılığın qiymətləndirilməsi

Bank sisteminin kənar şoklara qarşı dayanıqlılığı stres-test vasitəsilə qiymətləndirilmişdir. Müxtəlif əlverişsiz makromaliyyə ssenarilərində bankların kapital dayanıqlılığını qiymətləndirmək, müvafiq mitiqasiya və siyasət tədbirlərini müəyyənləşdirmək məqsədilə “top-down” stres-test həyata keçirilmişdir.

Stres-test şəraitində makroiqtisadi amillərin bankların dayanıqlılığına təsirini müəyyənləşdirmək üçün baza ssenari və baş vermə ehtimalı mümkün olan ən sərt ssenarilər (“extreme but plausible”) yanaşması nəzərə alınaraq pessimist ssenari formalaşdırılmışdır. Ssenarilər əsasında proqnozlaşdırılmış makroiqtisadi göstəricilər ekonometrik peyk modellərinə inteqrasiya edilərək növbəti illər üzrə asılı dəyişənlər (QİK əmsalları, faiz dərəcələri və s.) proyeksiya edilmişdir. Növbəti mərhələdə proyeksiya edilmiş asılı dəyişənlər əsasında kredit riski, faiz dərəcəsi riski, məzənnə riski və qiymətli kağızların yenidən qiymətləndirilməsi riski üzrə simulyasiyalar edilərək dinamik əsasda bankların növbəti illər üzrə maliyyə vəziyyəti qiymətləndirilmişdir.

Stres-test nəticələrinə əsasən bank sektorunun mövcud kapital buferi potensial itkiləri absorbsiya etmək potensialındadır. Baza ssenari üzrə kapital adekvatlığı əmsalı 2024-cü ildə 18.1% təşkil edir və növbəti ildə stabil artım kapital adekvatlığı göstəricisinin 2025-ci ildə 19.5%-ə çatmasını şərtləndirir. Pessimist ssenaridə isə bank sektorunun kapital adekvatlığı əmsalı 2024-cü və 2025-ci illərdə müvafiq olaraq 1.7 f.b and 1.2 f.b. azalaraq 15.8% və 14.6% təşkil edir. Bütövlükdə, stres- test nəticəsində bank sektoru kapital eroziyasına məruz qalsa da, sektorun kapital adekvatlığı minimum normativləri üstələyir.

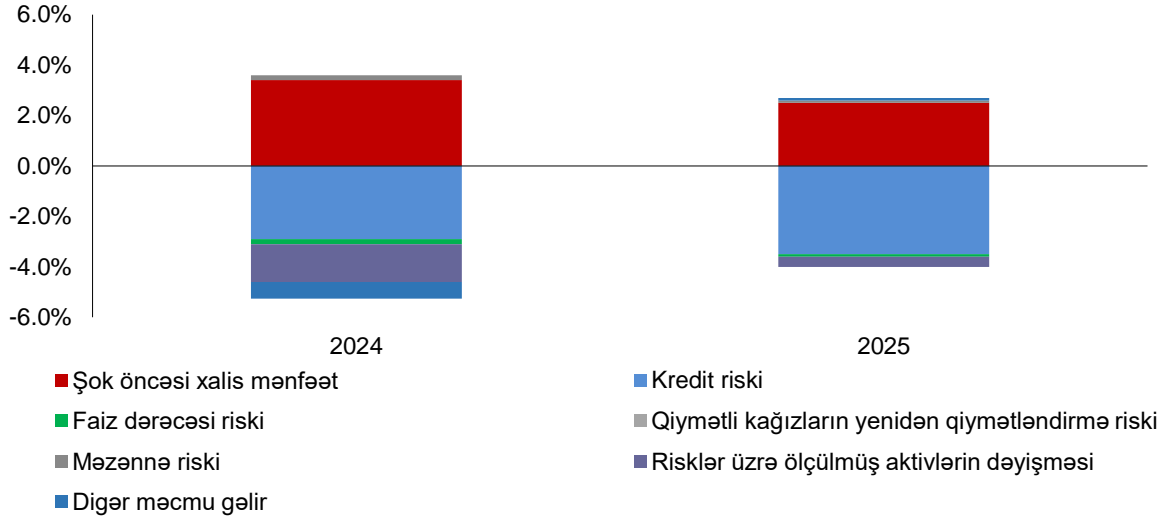
Qrafik 46. Stres-test nəticəsində bank sisteminin kapital adekvatlığı

Mənbə: AMB

Qrafik 47. Pessimist ssenaridə kapital adekvatlılığı göstəricisinə təsir kanalları

Mənbə: AMB

Stress test nəticələrinə əsasən bankların kapital adekvatlılığına əsas təsir kanalları kredit riski və risk üzrə ölçülmüş aktivlərin dəyişməsi təşkil etmişdir.

Cədvəl 2. Bank sistemi üzrə seçilmiş əsas göstəricilər*, mln. manatla

	2022 IV rüb	2023 I rüb	2023 II rüb	2023 III rüb	2023 IV rüb
Balans göstəriciləri					
Cəmi aktivlər	47,055	44,843	45,218	45,530	49,178
Liqvid aktivlər	17,242	14,249	13,985	13,368	13,154
Kredit portfeli	19,594	20,039	21,296	22,282	23,183
Biznes kreditləri	10,855	10,971	11,651	12,079	12,617
İstehlak kreditləri	5,754	5,942	6,325	6,680	6,937
İpoteka kreditləri	2,985	3,125	3,321	3,523	3,629
Cəmi öhdəliklər	41,433	38,994	39,306	39,539	43,115
Cari öhdəliklər	27,048	25,447	25,375	24,322	23,687
Fiziki şəxslərin depozitləri	11,483	11,719	12,473	12,418	12,582
fiz. şəxs. müddətli depozitləri	6,204	6,311	6,596	6,745	6,882
fiz. şəxs. tələbli depozitləri	5,279	5,408	5,877	5,673	5,700
Hüquqi şəxslərin depozitləri	22,280	20,214	19,584	19,756	21,968
hüq. şəxs müddətli depozitləri	2,578	2,894	3,478	3,860	4,500
hüq. şəxs. tələbli depozitləri	19,702	17,320	16,106	15,896	17,468
Balans kapitalı	5,622	5,849	5,913	5,991	6,063
Kapital mövqeyi					
I dərəcəli kapital	4,098	4,935	4,710	4,513	4,319
Məcmu kapital	5,201	5,420	5,537	5,599	5,618
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	26,977	28,505	29,995	30,301	32,085
I dərəcəli kapital adekvatlığı	15.2%	17.3%	15.7%	14.9%	13.5%
Məcmu kapital adekvatlığı	19.3%	19.0%	18.5%	18.5%	17.5%

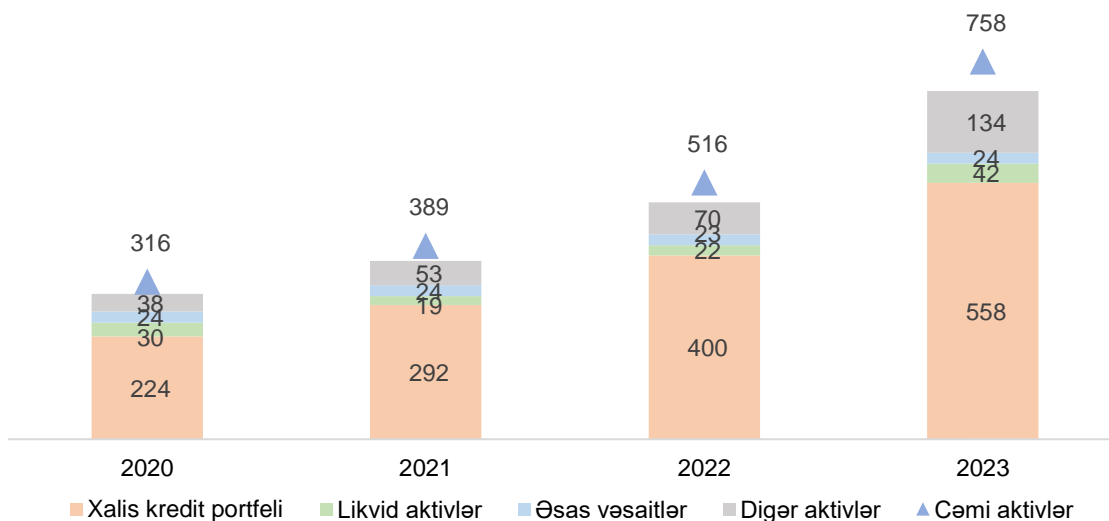
	2022 IV rüb	2023 I rüb	2023 II rüb	2023 III rüb	2023 IV rüb
Gəlirlilik					
Xalis mənfəət	914	268	563	833	1076
Aktivlərin gəlirliyi (ROA)	2.2%	2.3%	2.5%	0.2%	2.4%
Kapitalın gəlirliyi (ROE)	18.9%	20.3%	21.3%	1.5%	20.3%
Likvidlik riski profili					
Likvid aktivlər	17,242	14,249	13,985	13,368	13,154
Likvid aktivlərin aktivlərdə payı	36.6%	31.8%	30.9%	29.4%	26.7%
Ani likvidlik əmsalı	59.9%	54.8%	56.6%	55.1%	52.2%
Kredit riski profili					
Qeyri-işlək kreditlər	735	750	730	770	614
Biznes kreditləri	507	506	475	516	378
İstehlak kreditləri	185	198	215	214	197
İpoteka kreditləri	43	45	40	41	39
Qeyri-işlək kreditlər əmsalı	3.8%	3.7%	3.4%	3.5%	2.6%
Biznes kreditləri	4.7%	4.6%	4.1%	4.3%	3.0%
İstehlak kreditləri	3.2%	3.3%	3.4%	3.2%	2.8%
İpoteka kreditləri	1.4%	1.5%	1.2%	1.2%	1.1%
Bazar riski profili					
Aktivlərin dollarlaşması	40.5%	37.6%	35.9%	32.0%	33.7%
Öhdəliklərin dollarlaşması	45.0%	42.2%	40.0%	36.1%	37.3%
* Prudensial hesabatlıq metodologiyası əsasında hesablanmışdır.					

Bank olmayan kredit təşkilatları

Bank olmayan kredit təşkilatlarının (BOKT) maliyyə sektorunun aktivlərində payı artsa da, maliyyə vasitəçiliyində rolu kiçik olaraq qalmaqdadır. Bütövlükdə bank olmayan kredit təşkilatlarının maliyyə sistemində aktivlərinə görə bazar payı 1.5% təşkil etmişdir⁵. 2023-cü il ərzində 3 bank olmayan kredit təşkilatının lisenziyası ləğv edilmiş, 2 bank olmayan kredit təşkilatına isə yeni lisenziya verilmişdir. Beləliklə, fəaliyyət göstərən qeyri-bank kredit təşkilatlarının sayı 95-dən 94-ə enmişdir. Hal-hazırda fəaliyyətdə olan bank olmayan kredit təşkilatlarından 15-i xarici kapitallıdır ki, onların da 12-də xarici kapitalın payı 50%-dən yüksəkdir. 2023-cü ilin sonuna BOKT-lərin sayı 54, Kİ-nin sayı isə 40 olmuşdur. İl ərzində BOKT işçilərinin sayı 430 nəfər artaraq 3289 nəfər, filiallarının sayı isə 9 ədəd artaraq 296-ya çatmışdır.

2023-cü il ərzində BOKT sektorunun balansı cəlb edilən vəsaitlərin xalis kredit portfeline yönləndirilməsi fonunda genişlənmişdir. Ölkədə fəaliyyət göstərən BOKT-lərin cəmi aktivləri il ərzində 47% (242 mln. manat) artaraq 758 mln. manat təşkil etmişdir. Artımın əsas payçısı xalis kredit portfeli olmuşdur. İl ərzində xalis kredit portfeli 40% (158 mln. manat) artmışdır ki, artım əsasən istehlak kreditləri hesabına formalaşmışdır (artımın 63%-i və ya 100 mln.manat).

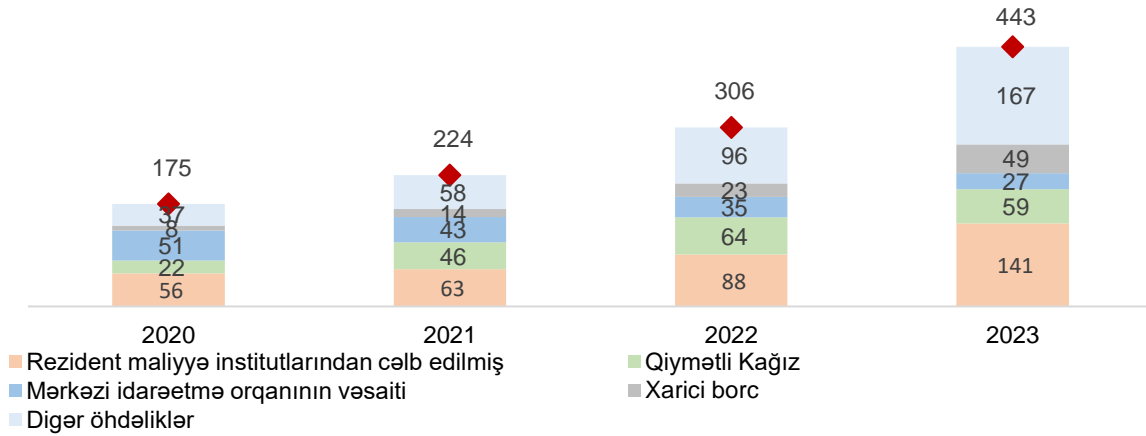
Qrafik 48. Bank olmayan kredit təşkilatlarının aktivlərinin dinamikası, mln. manatla

Mənbə: AMB

⁵ BOKT-lərin təhlili "Aqrarkredit" QSC nəzərə alınmadan aparılmışdır.

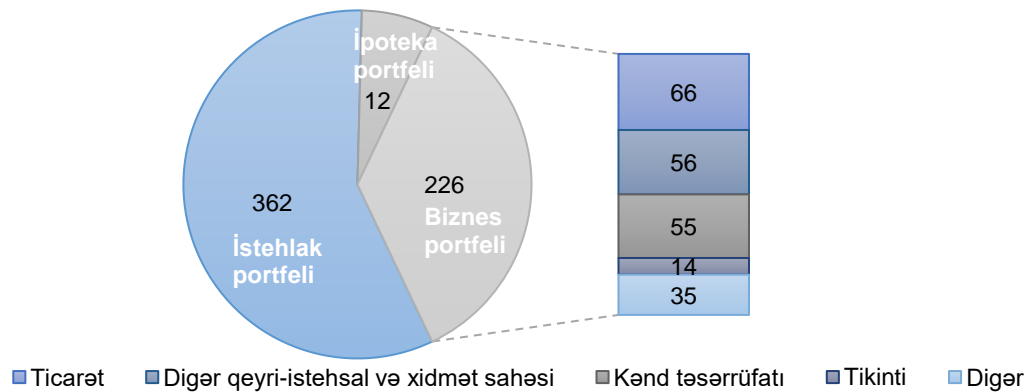
Qrafik 49. BOKT-lərin öhdəliklərinin dinamikası, mln. manatla

Mənbə: AMB

BOKT-lərin aktivlərinin artımı fonunda banklardan və digər maliyyə institutlarından cəlb edilmiş vəsaitlər də artmışdır. BOKT-lərin cəmi öhdəlikləri il ərzində 45% (137.5 mln. manat) artaraq 443 mln. manat təşkil etmişdir ki, artım əsasən rezident və qeyri-rezident bank və digər maliyyə institutlarının kreditləri (80 mln. manat) hesabına formalaşmışdır. BOKT-lərin öhdəliklərinin artımında digər öhdəliklərin də payı yüksək olmuşdur. Belə ki, 2022-ci ilə nisbətdə digər öhdəliklər 73% (70.5 mln. manat) artmışdır ki, bunun da əsas hissəsini təsisçilərin BOKT-lərə verdiyi borclar olmuşdur.

Qrafik 50. BOKT-lərin kredit portfelinin strukturu, mln. manatla

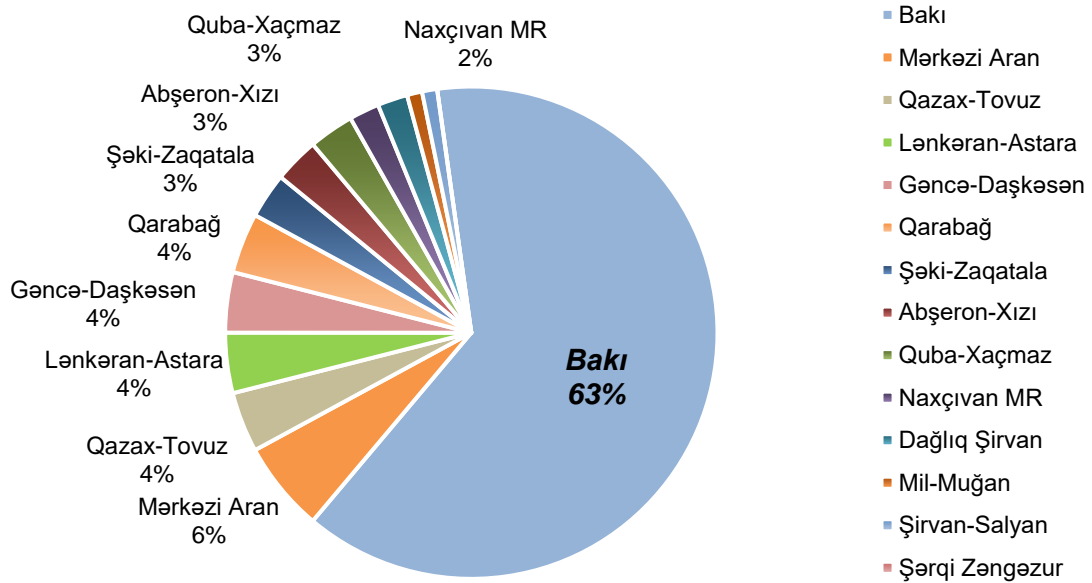
Mənbə: AMB

2023-ci ildə də istehlak kreditləri BOKT-lərin portfelində əsas yeri tutmaqda davam etmişdir. İl ərzində kredit portfelini 36% (160 mln. manat) artaraq 601 mln. manat olmuşdur. İstehlak kreditləri üzrə illik artım 38% (100 mln. manat), biznes portfelini üzrə isə 28% (49.3 mln. manat) olmuşdur. Artımın qalan hissəsini daşınmaz əmlak kreditləri (ipoteka) təşkil etmişdir. 2023-ci ilin sonuna BOKT-lərin kredit portfelinin 60.3%-i (362 mln. manat) istehlak kreditləri, 37.6%-i (226 mln. manat) biznes kreditləri, 2.1%-i (12.5

mln. manat) isə ipoteka kreditləri təşkil edir. Biznes portfelinin 29.1%-i (66 mln. manat) ticarət sahəsinə, 24.7%-i (56 mln. manat) qeyri-istehsal və xidmət sahəsinə, 24.4%-i (55 mln. manat) isə kənd təsərrüfatı sahəsinə verilmiş kreditlər təşkil edir.

Kredit portfelinin keyfiyyəti portfelin artımı fonunda yaxşılaşmışdır. 2023-ci ildə sektorun qeyri-işlək kredit portfeli 11.6% artaraq 74.3 mln. manat təşkil etmişdir. İl ərzində QİK əmsalı isə 2.7 f.b. azalaraq 12.4% olmuşdur. QİK portfeli istehlak kreditləri üzrə 0.5 f.b azalaraq 11.8 %, biznes kreditləri üzrə 5.3 f.b azalaraq 13.9% olmuşdur.

Qrafik 51. İqtisadi rayonlar üzrə kredit portfelinin paylanması

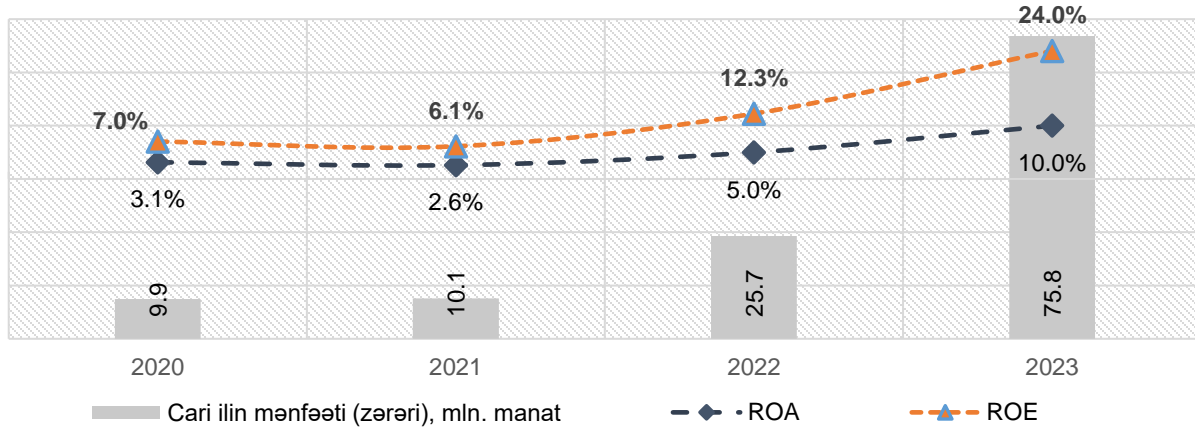

Mənbə: AMB

Regionlar üzrə kreditləşmə fəaliyyətində BOKT-lər banklarla müqayisədə daha aktiv iştirak edir. Belə ki, 2023-cü ildə BOKT-lərin kredit portfelinin 37%-ni iqtisadi rayonlar üzrə verilmiş kreditlər təşkil edir. Bu göstərici banklar üzrə isə 23% təşkil edir.

BOKT sektoru üzrə mənfəət tarixi rekord həddə çatmışdır. 2023-ci ildə BOKT-lər yüksək mənfəətlik əldə etmişdir ki, bu da 2022-ci ilin mənfəətindən təqribən 3 dəfə çoxdur. Sektorun mənfəətliyinin artmasında kredit portfelinin böyüməsi ilə artan faiz gəlirlərindən əlavə kredit təşkilatlarının əməliyyat səmərəliyinin də artması əsas amillərdən olmuşdur. Sektorun ROA və ROE göstəriciləri də keçən il ilə müqayisədə 2 dəfə artaraq müvafiq olaraq 10% və 24% təşkil etmişdir.

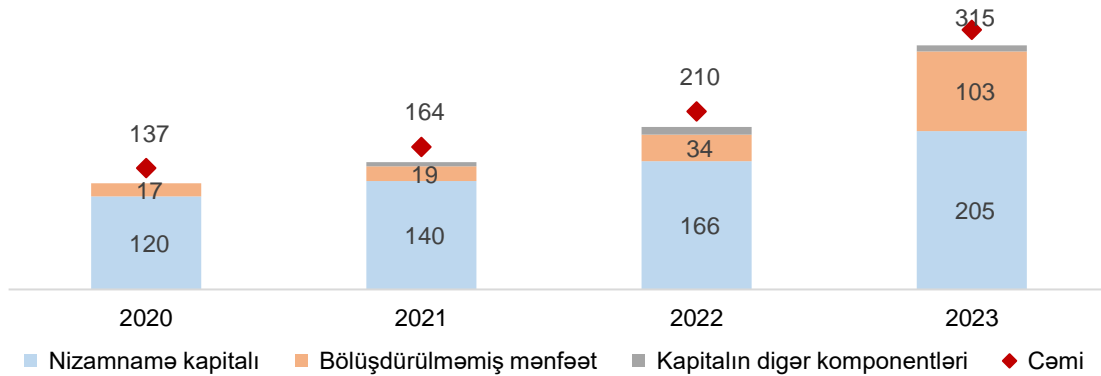
Qrafik 52. BOKT-lərin mənfəət göstəriciləri

Mənbə: AMB

Artan mənfəətlik fonunda sektorun kapital mövqeyində müsbət tendensiya davam edir. İl ərzində BOKT-lərin kapitalı 50% (105 mln. manat) artaraq 315 mln. manat təşkil etmişdir. Kapitalın artımı həm kapital inyeksiyası, həm də BOKT sektorunun mənfəət generasiyası hesabına olmuşdur. Belə ki, il ərzində bölüşdürülməmiş mənfəət təqribən 3 dəfə (69 mln. manat) artaraq 103 mln. manat, nizamnamə kapitalı isə 23% (39 mln. manat) artaraq 205 mln. manat təşkil etmişdir.

Qrafik 53. BOKT sektoru üzrə kapital komponentlərinin dinamikası, mln.manatla

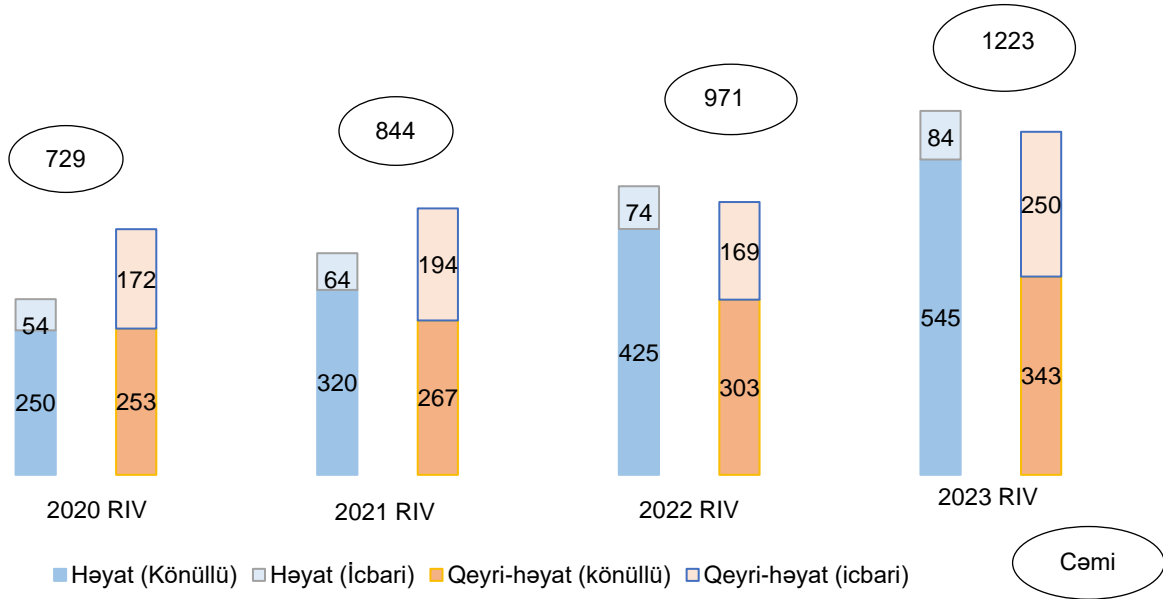
Mənbə: AMB

Sığorta sektoru

2023-cü ilin sonuna olan məlumatlara əsasən Azərbaycan sığorta bazarında 18 sığorta və bir təkrarsığorta şirkəti fəaliyyət göstərir. Sığorta şirkətlərindən 5-i həyat, 13-ü isə qeyri-həyat sığorta şirkətidir. Sığorta sektorunun fəaliyyəti həmçinin 24 sığorta brokəri və 481 sığorta agenti vasitəsilə təmin edilmişdir.

Sığorta sektoru artım potensialını reallaşdırmaqdadır. 2023-cü ilin sonuna toplanmış sığorta haqları ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətə 26% (252 mln. manat) artaraq 1223 mln. manata çatmışdır. İl ərzində həyat sığortası üzrə yığım 26 % artaraq 629 mln. manat, qeyri-həyat sığortası üzrə isə 26% artaraq 593 mln. manat təşkil etmişdir. Həyat sığortası artımının əsas qüvvəsi könüllü sığorta sinifləri, qeyri-həyat sığortası üzrə isə icbari sığorta sinifləri olmuşdur. Sektorda yığılan haqlar artsa da, artım məhdud sayda şirkət hesabına baş vermişdir.

Qrafik 54. Sığorta haqlarının dinamikası, mln. manatla

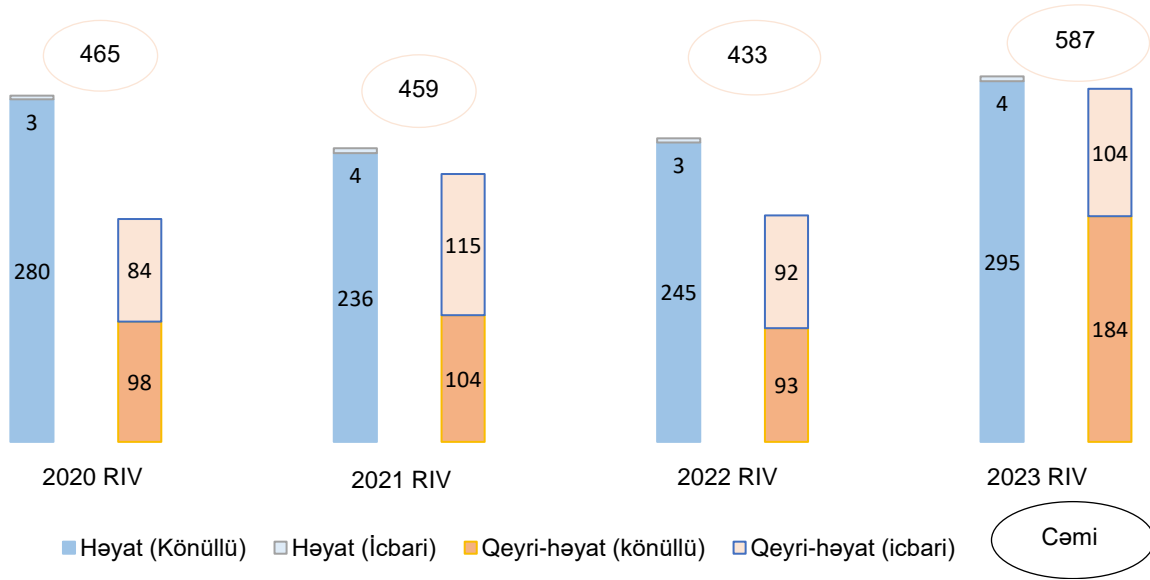

Mənbə: AMB

2023-cü il ərzində sığorta ödənişlərinin həcmində artım müşahidə edilmişdir. Belə ki, 2022-ci ilin sonu ilə müqayisədə ödənişlər 36% (154 mln. manat) artaraq 587 mln. manata çatmışdır. Artımın əsas hissəsi həyatın yaşam sığortası (50 mln. manat) və əmlakın yanğından və digər risklərdən sığortası (74 mln. manat) üzrə olmuşdur.

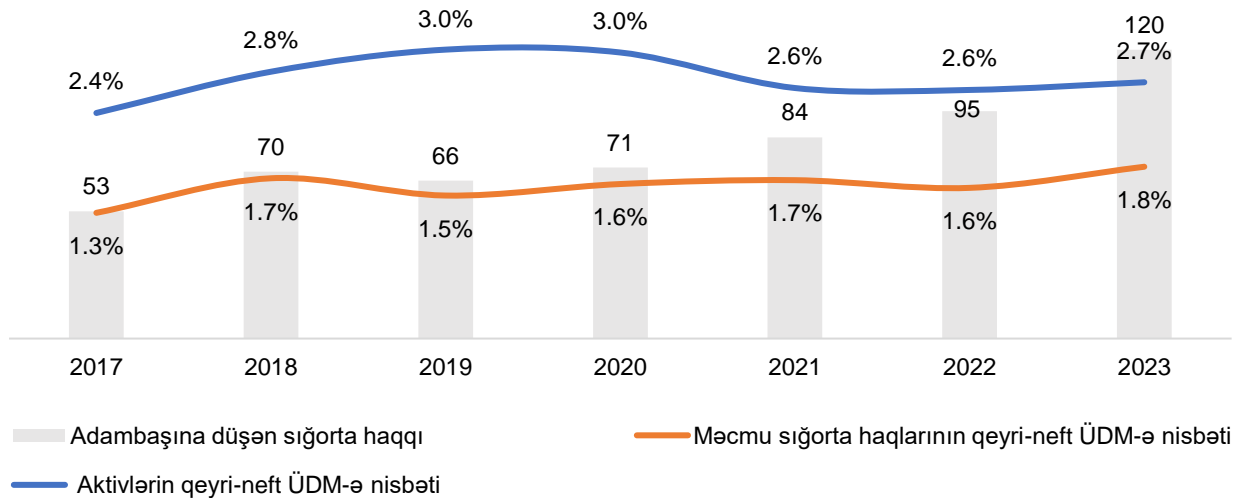
Qrafik 55. Sığorta ödənişlərinin dinamikası, mln. manatla

Mənbə: AMB

Yığımlarda müsbət dinamika sığorta sektoru üzrə penetrasiya və dərinlik göstəricilərini artırmışdır. Ötən ilin sonu ilə müqayisədə adambaşına düşən sığorta haqları 26.3% artaraq 120 manata çatmışdır.

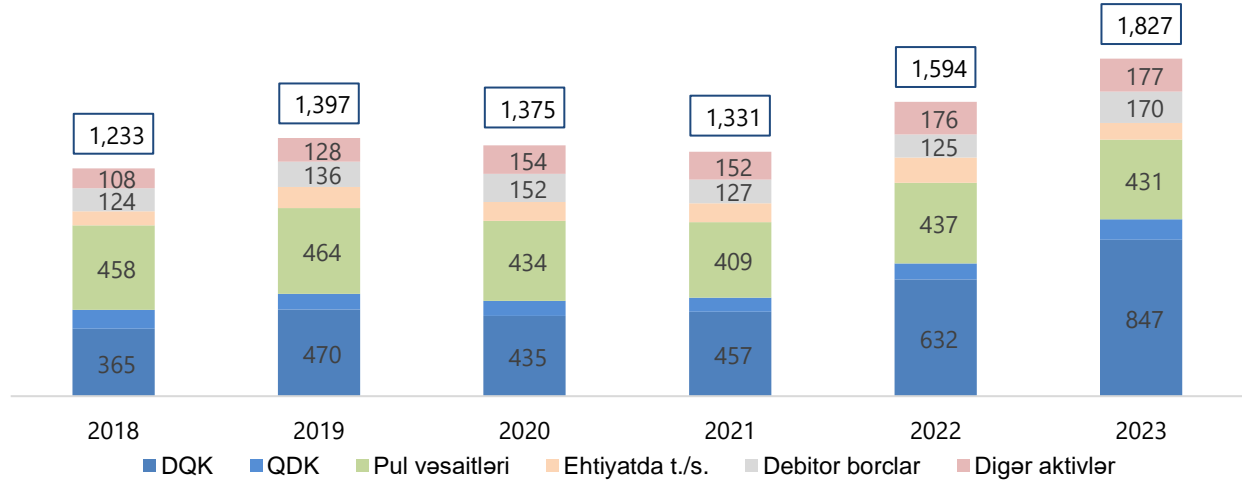
Qrafik 56. Sığorta sektorunun penetrasiyası

Mənbə: AMB

Bazarın genişlənməsi fonunda sektorun aktivlərində müsbət dinamika müşahidə olunur. 2023-cü ildə sığorta sektorunun aktivləri 15% (233 mln. manat) artaraq 1,827 mln. manata çatmışdır. Aktivlərin 46%-i (847 mln. manat) dövlət qiymətli kağızları, 24%-i (431 mln. manat) bank vəsaitləri, 9%-i (170 mln. manat) debitor borclar təşkil edir.

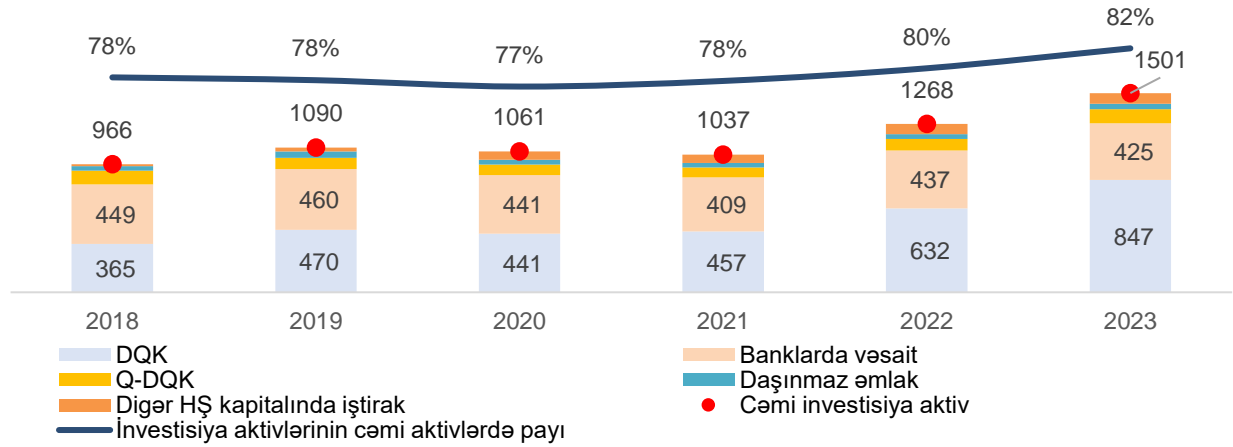
Qrafik 57. Aktivlərin strukturu və dinamikası

Mənbə: AMB

Sığorta şirkətləri institusional investor kimi potensialını reallaşdırmaqdadır. Sığorta şirkətlərinin investisiyaları ötən ilin sonu ilə müqayisədə 18% (233 mln. manat) artaraq 1,501 mln. manata çatmışdır. Artım əsasən dövlət qiymətli kağızları (215 mln. manat) hesabına baş vermişdir. Ümumilikdə, həyat sığorta şirkətlərinin aktivlərinin 91%-ni, qeyri-həyat sığorta şirkətlərinin aktivlərinin isə 73%-ni investisiya portfeli təşkil edir. Sığorta şirkətlərinin investisiya aktivləri əsasən DQK-dan və bank vəsaitlərindən ibarətdir. 2023-cü ildə sığorta sektoru investisiya fəaliyyətindən 85 mln. manat gəlir əldə etmişdir ki, bu da cəmi gəlirlərin 6%-ni təşkil edir. Sığorta şirkətlərinin investisiya fəaliyyətinin effektivliyini artırmaq üçün 2023-cü il 25 oktyabr tarixli qərarına əsasən “Sığortaçıların investisiya əməliyyatları ilə bağlı” yeni qayda təsdiq edilmişdir. Yeni qayda sığorta şirkətlərinin investisiya qaydaları ilə bağlı bir çox məqamları özündə ehtiva edərək məcmu kapitalda diversifikasiya əmsallarını, investisiya edilən aktivlərin keyfiyyətinə dair tələbləri müəyyən edir.

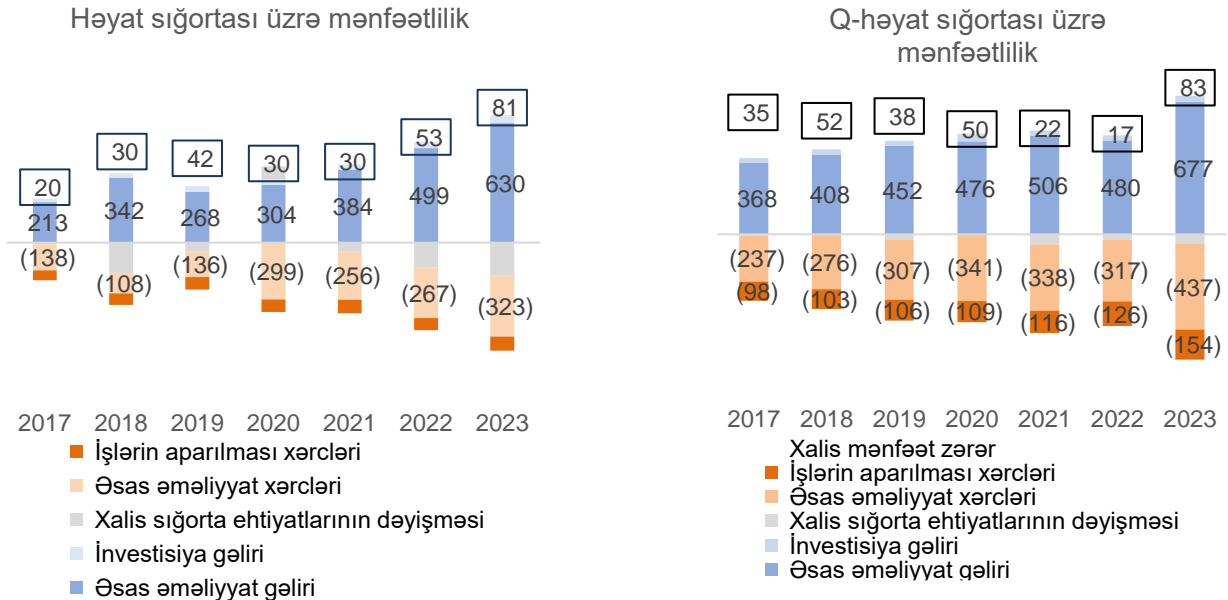
Qrafik 58. İnvestisiya portfelinin strukturu və dinamikası, mln. manatla

Mənbə: AMB

Sığorta şirkətlərinin mənfəetliliyi artmışdır. 2022-ci ilin sonu ilə müqayisədə həm həyat, həm də qeyi-həyat sığorta şirkətləri daha çox mənəət generasiya etmişdirlər. Qeyri-həyat sığorta şirkətləri üzrə artım daha nəzərəçarpan olmuşdur. Hər iki qrup üzrə artımın səbəbi əsas əməliyyat gəlirlərinin artımı olmuşdur.

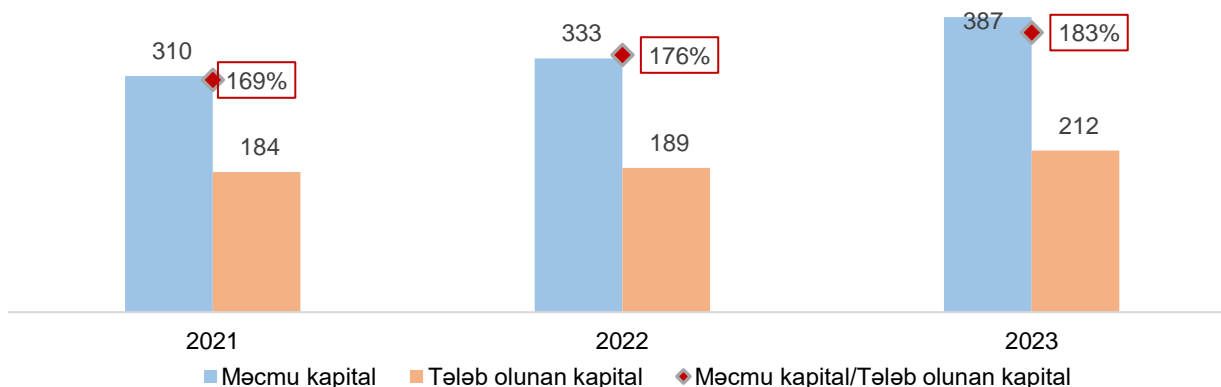
Qrafik 59. Sığorta sektorunun mənfəetliliyi

Mənbə: AMB

Hesabat ili ərzində sektorun məcmu kapitalı və kapital buferi artmışdır. 2023-cü il ərzində sığorta sektoru üzrə məcmu kapital 12% (54 mln.manat) artmışdır. Məcmu kapitalın tələb olunan kapitalla nisbəti 7 f.b artaraq 183% olmuşdur.

Qrafik 60. Məcmu kapital və tələb olunan kapitalın dinamikası

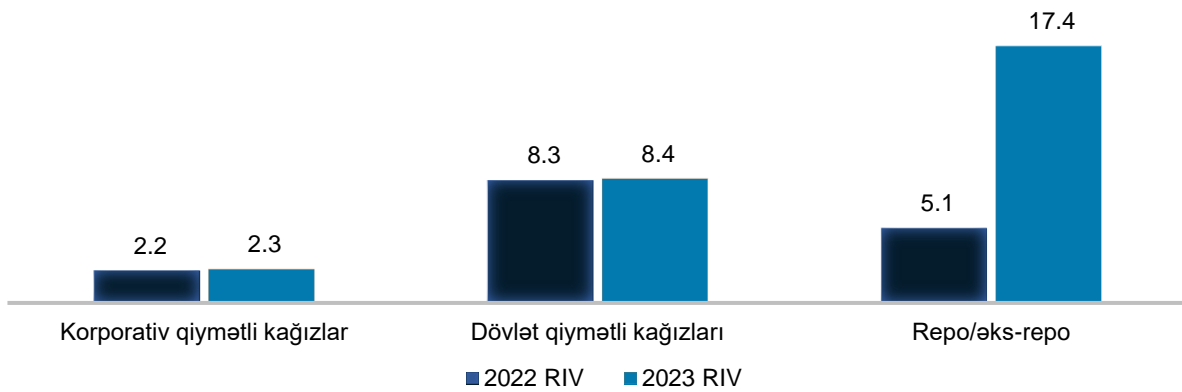

Mənbə: AMB

Kapital bazarı

Ötən ilin sonu ilə müqayisədə qiymətli kağızlarının dövriyyəsində artım baş vermişdir ki, artımın əsas səbəbi repo və əks-repo əməliyyatları olmuşdur. Belə ki, qiymətli kağızlar bazarının ticarət dövriyyəsi ötən ilin sonu ilə müqayisədə 80% artaraq 28.1 mlrd. manat olmuşdur. Artımın əsas səbəbi repo və əks-repo əməliyyatları olmuşdur. 2022-ci ilin sonu ilə müqayisədə repo və əks-repo əməliyyatlarının həcmi 2.3 dəfə (12.3 mlrd. manat) artaraq 17.4 mlrd. manata çatmışdır. Yeni monetar çərçivənin tətbiqi repo və əks-repo əməliyyatlarının artımını şərtləndirmişdir. Hesabat ili ərzində dövlət və korporativ qiymətli kağızlar bazarının həcmində əhəmiyyətli dəyişiklik baş verməmişdir.

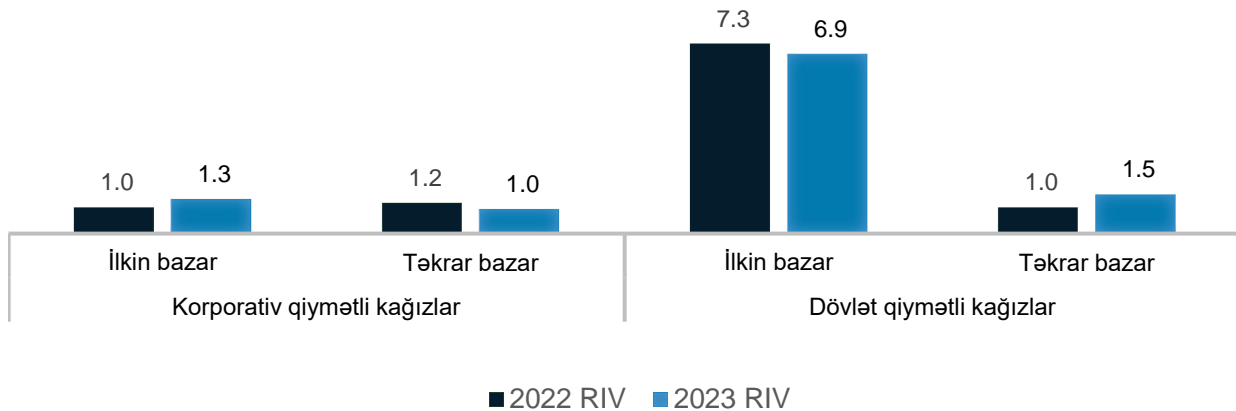
Qrafik 61. Kapital bazarının dövriyyəsi, mlrd. manatla

Mənbə: AMB

Korporativ qiymətli kağızlar bazarı üzrə ilkin bazarda, dövlət qiymətli kağızları üzrə isə təkrar bazarda aktivlik artmışdır. Belə ki, korporativ qiymətli kağızlarının ilkin bazar dövriyyəsinin 32% artaraq 1.3 mlrd. manata, dövlət qiymətli kağızlarının isə təkrar bazar dövriyyəsi isə 49% artaraq 1.5 mlrd. manata çatmışdır.

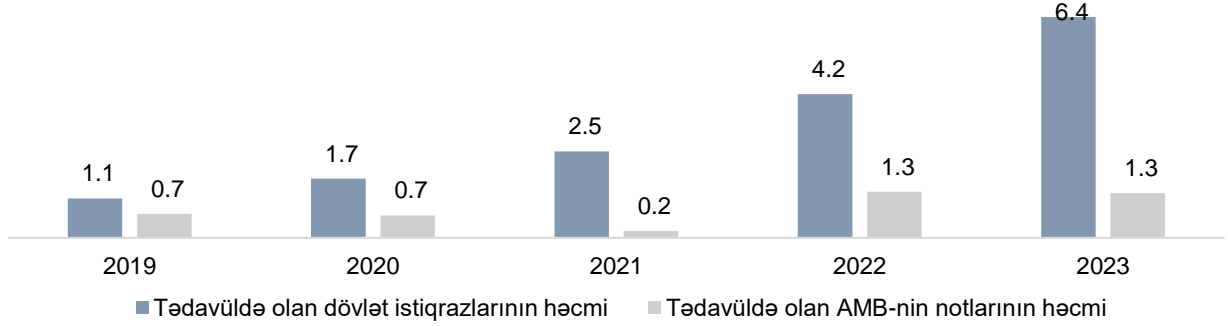
Qrafik 62. İlkin və təkrar bazar əməliyyatlarının həcmi, mlrd. manatla

Mənbə: AMB

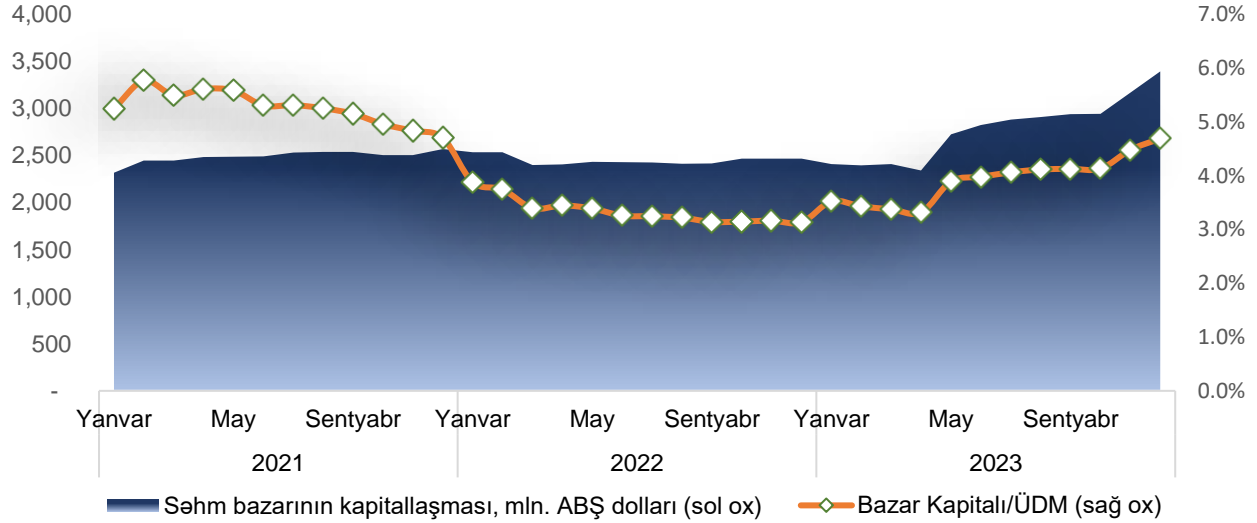
Tədavüldə olan dövlət qiymətli kağızlarının həcmi artmışdır. Ötən ilin sonu ilə müqayisədə tədavüldə olan qiymətli kağızların həcmi 40% artaraq 7.7 mlrd. manata çatmışdır. Artımı şərtləndirən əsas amil dövlət istiqrazları olmuşdur. Belə ki, 2023-ci il ərzində tədavüldə olan dövlət istiqrazlarının həcmi ötən ilin sonuna nisbətə 53% (2.2 mlrd. manat) artaraq 6.4 mlrd. manata çatmışdır. Dövlət istiqrazlarının həcmi uzunmüddətli dövlət qiymətli kağızlarının emissiyası hesabına artmışdır.

Qrafik 63. Tədavüldə olan dövlət istiqrazlarının dinamikası, mlrd. manatla

Mənbə: AMB

Qrafik 64. Səhm bazarının kapitalizasiyası (mln. ABŞ dolları ilə) və penetrasiyası

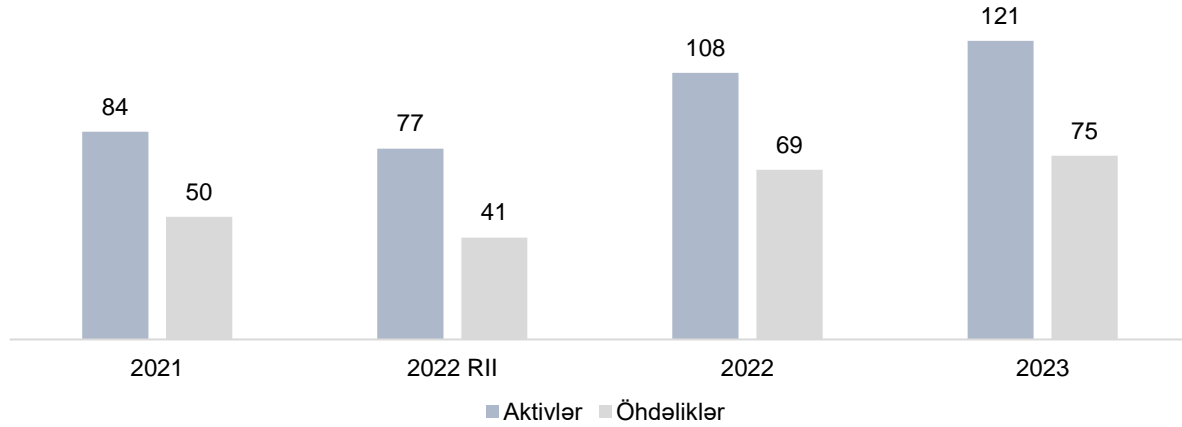

Mənbə: AMB

Kapital bazarının dərinliyinin artım potensialı yüksək olaraq qalır.

2023-cü il ərzində investisiya şirkətlərinin balansı genişlənməmişdir. 2022-ci ilin sonu ilə müqayisədə investisiya şirkətlərinin aktivləri 12% artaraq 121 mln. manat, öhdəlikləri isə 9% artaraq 75 mln. manat olmuşdur.

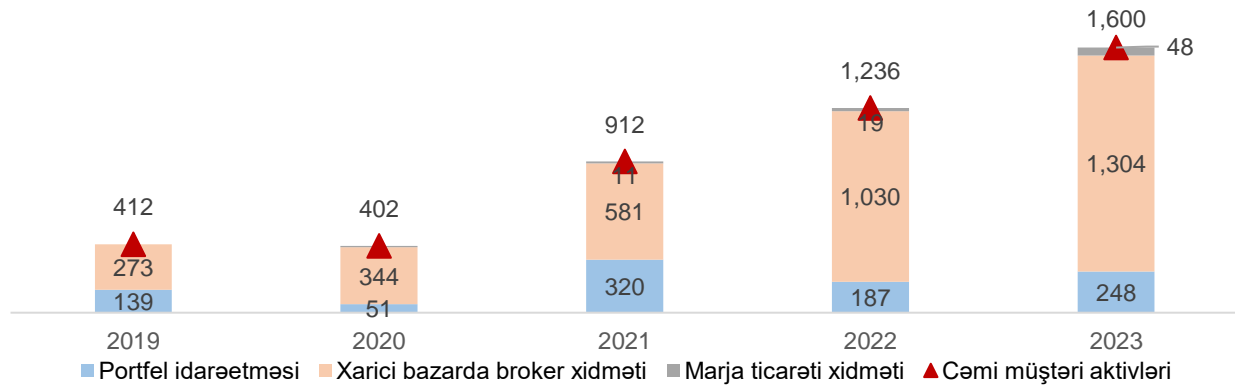
Qrafik 65. Investisiya şirkətlərinin balansının dinamikası, mln. manatla

Mənbə: AMB

Dövr ərzində investisiya şirkətlərinin müştəri aktivləri genişlənməmişdir. 2022-ci ilin sonu ilə müqayisədə investisiya şirkətlərinin müştəri aktivləri 29% (360 mln. manat) artaraq 1,600 mln. manata çatmışdır. Müştəri aktivlərində artımın əsas səbəbi xarici bazarda broker xidmətləri olmuşdur. Belə ki, hesabat ili ərzində xarici bazarda broker xidmətləri üzrə müştəri aktivləri 27% (274 mln. manat) artmışdır. Sektor üzrə müştəri aktivlərinin artımı müsbət hal olsa da, sektorda müştəri aktivləri üzrə yüksək təmərküzləşmə mövcuddur.

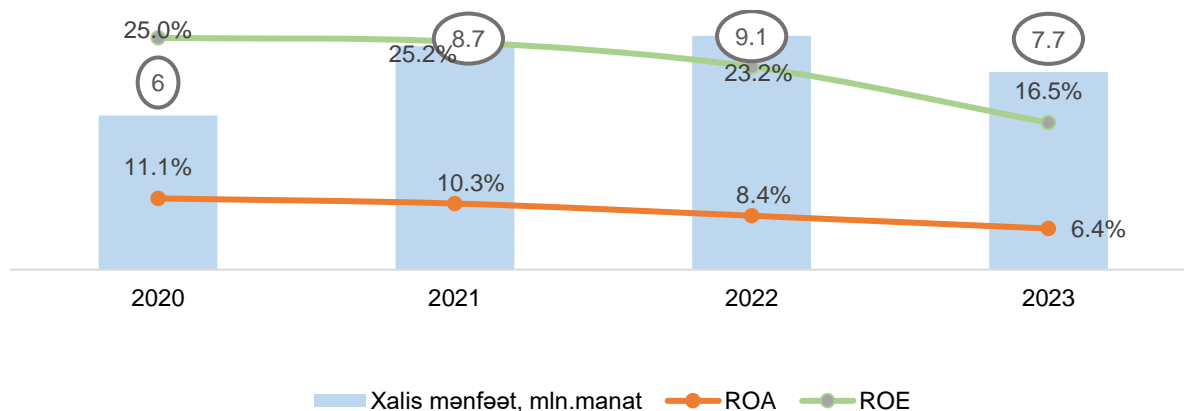
Qrafik 66. Investisiya şirkətlərinin müştəri aktivlərinin dinamikası, mln. manatla

Mənbə: AMB

İnvestisiya şirkətlərinin mənfəətliyində azalma müşahidə edilmişdir. Belə ki, 2023-cü il ərzində investisiya şirkətlərinin xalis mənfəəti 7.7 mln. manat olmuşdur ki, bu da 2022-ci ilin sonu ilə müqayisədə 16% azdır. Sektor üzrə xalis mənfəətin azalması fonunda aktiv və öhdəliklərin artımı mənfəətlik göstəricilərində azalmanı şərtləndirmişdir. Belə ki, 2022-ci ilin sonu ilə müqayisədə ROA göstəricisi 2.0 f.b. azalaraq 6.4%-ə, ROE göstəricisi isə 6.7 f.b. azalaraq 16.5%-ə enmişdir.

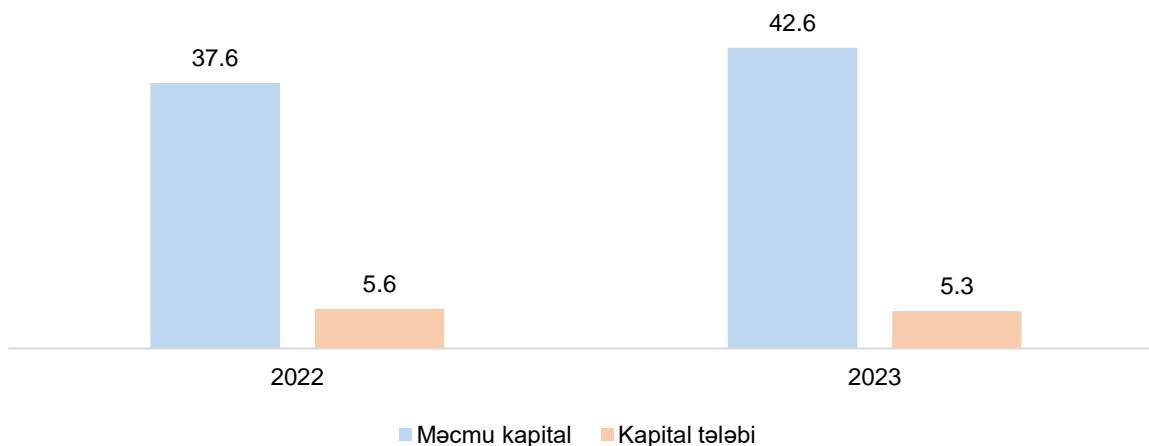
Qrafik 67. İnvestisiya şirkətlərinin mənfəətliyi

Mənbə: AMB

İnvestisiya şirkətlərinin kapital mövqeyi komfort zonadadır. 2023-cü ilin sonuna olan məlumatlara əsasən sektor üzrə məcmu kapital 42.6 mln. manat, tələb olunan kapital isə 5.3 mln. manat təşkil etmişdir ki, bu da investisiya şirkətlərinin kifayət qədər kapital buferinə sahib olmasını şərtləndirir.

Qrafik 68. Məcmu kapital və kapital tələbinin dinamikası

Mənbə: AMB

Qrafik və Cədvəllər

Qrafik 1. Qlobal ÜDM-in artım proqnozları, %-lə	7
Qrafik 2. Əmtəə qiymətlərinin dəyişməsi, %-lə	8
Qrafik 3. Qeyri-neft sektoru sahələrinin iqtisadi artım tempi.....	10
Qrafik 4. İdxal və ixracın dinamikası, mlrd. ABŞ dolları	12
Qrafik 5. Mərkəzi Bankın və Dövlət Neft Fondunun valyuta ehtiyatları, mlrd. ABŞ dolları	12
Qrafik 6. Dövlət büdcəsinin gəlir və xərcləri, mlrd. manatla	13
Qrafik 7. Bank sisteminin aktiv və öhdəliklərinin dinamikası, mlrd. manatla	15
Qrafik 8. Bank sisteminin aktiv və öhdəliklərinin strukturunun dinamikası, mlrd. manatla	16
Qrafik 9. Bank sektoru üzrə HHİ indeksi.....	16
Qrafik 10. Ən böyük 3 bankın bazar payının dinamikası	17
Qrafik 11. Fiziki və hüquqi şəxslərin depozit portfelinin dinamikası, mlrd. manatla	17
Qrafik 12. Cəlb olunmuş vəsaitlərin strukturunun dinamikası, mlrd. manatla	18
Qrafik 13. Kredit portfeli və ÜDM-in illik artım tempinin müqayisəsi	19
Qrafik 14. Kredit portfelinin illik dinamikası, %-lə	19
Qrafik 15. Kredit portfelinin dinamikası, mln. manatla.....	20
Qrafik 16. Biznes portfelinin iqtisadiyyatın sahələri üzrə dinamikası, mln. manatla.....	20
Qrafik 17. MKOS subyektlərinə verilən kreditlərin dinamikası, mlrd. manatla	21
Qrafik 18. Bank sektoru üzrə QİK portfelinin dinamikası.....	22
Qrafik 19. Kredit portfelinin gecikmə müddətləri üzrə bölgüsü	22
Qrafik 20. İstehlak və ipoteka portfeli üzrə borcalanların strukturu, %-lə	23
Qrafik 21. QİK portfelinin sahələr üzrə dinamikası, mln. manatla	24
Qrafik 22. Restrukturizasiya edilmiş portfelin dinamikası, mln.manatla.....	24
Qrafik 23. Depozit və kredit portfelinin dollarlaşması	25
Qrafik 24. Depozit portfelinin dollarlaşması	26
Qrafik 25. Kredit portfelində xarici valyutanın payı.....	26
Qrafik 26. Kredit portfelinin valyuta strukturu və dinamikası, mlrd.manatla	27
Qrafik 27. Likvid aktivlərin strukturunun dinamikası, mlrd. manatla.....	28
Qrafik 28. Likvid aktiv komponentlərinin likvid aktivlərdə payının dinamikası	29
Qrafik 29. Likvid aktivlərin valyuta strukturunun dinamikası, mlrd. manatla	29
Qrafik 30. Aktiv və öhdəliklərin müddət strukturu.....	30
Qrafik 31. Kreditin depozitə nisbəti əmsalının dinamikası.....	30
Qrafik 32. Bank sisteminin mənfəətliyi, mln. manatla.....	32
Qrafik 33. Mənfəət və zərərlə işləyən bankların sayı və dinamikası, mln. manatla	32
Qrafik 34. Bank sisteminə mənfəətliyin paylanması	33
Qrafik 35. Bank sistemi üzrə ROA-nın dekompozisiyası.....	34
Qrafik 36. Bank sistemi üzrə mənfəətin dekompozisiyası və dinamika	34
Qrafik 37. Bank sisteminin səmərəlilik göstəriciləri	35
Qrafik 38. Qeyri-faiz xərclərinin dinamikası	35
Qrafik 39. Bank sistemi üzrə faiz spreadi	36
Qrafik 40. Faiz gəlirlərinin strukturu, mln. manatla.....	36
Qrafik 41. Faiz gəlirlərinin dinamikası.....	37
Qrafik 42. Faiz xərclərinin strukturu, mln.manatla.....	37
Qrafik 43. Kapital adekvatlığının dinamikası, mln. manatla	38
Qrafik 44. Kapitalın strukturunun dinamikası, mln. manatla	38

Qrafik 45. Aktivlər və RÖA-nın dinamikası, mln.manatla	39
Qrafik 46. Stres-test nəticəsində bank sisteminin kapital adekvatlığı.....	40
Qrafik 47. Pessimist ssenaridə kapital adekvatlılığı göstəricisinə təsir kanalları	41
Qrafik 48. Bank olmayan kredit təşkilatlarının aktivlərinin dinamikası, mln. manatla.....	44
Qrafik 50. BOKT-lərin kredit portfelinin strukturu, mln. manatla	45
Qrafik 49. BOKT-lərin öhdəliklərinin dinamikası, mln. manatla	45
Qrafik 51. İqtisadi rayonlar üzrə kredit portfelinin paylanması.....	46
Qrafik 52. BOKT-lərin mənfəət göstəriciləri	47
Qrafik 53. BOKT sektoru üzrə kapital komponentlərinin dinamikası, mln.manatla	47
Qrafik 54. Sığorta haqlarının dinamikası, mln. manatla	48
Qrafik 55. Sığorta ödənişlərinin dinamikası, mln. manatla	49
Qrafik 56. Sığorta sektorunun penetrasiyası	49
Qrafik 57. Aktivlərin strukturu və dinamikası.....	50
Qrafik 58. İnvestisiya portfelinin strukturu və dinamikası, mln. manatla	51
Qrafik 59. Sığorta sektorunun mənfəətliliyi	51
Qrafik 60. Məcmu kapital və tələb olunan kapitalın dinamikası.....	52
Qrafik 61. Kapital bazarının dövriyyəsi, mlrd. manatla.....	53
Qrafik 62. İlk və təkrar bazar əməliyyatlarının həcmi, mlrd. manatla	53
Qrafik 63. Tədavüldə olan dövlət istiqrazlarının dinamikası, mlrd. manatla.....	54
Qrafik 64. Səhm bazarının kapitalizasiyası (ABŞ dolları ilə) və penetrasiyası	54
Qrafik 65. İnvestisiya şirkətlərinin balansının dinamikası, mln. manatla.....	55
Qrafik 66. İnvestisiya şirkətlərinin müştəri aktivlərinin dinamikası, mln.manatla.....	55
Qrafik 67. İnvestisiya şirkətlərinin mənfəətliliyi.....	56
Qrafik 68. Məcmu kapital və kapital tələbinin dinamikası.....	56
Cədvəl 1. Fiskal balansın və dövlət borcunun ÜDM-də payı, %-lə.....	9
Cədvəl 2. Bank sistemi üzrə seçilmiş əsas göstəricilər*, mln. manatla	42

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı

Tel.: (+99412) 493 11 22

<http://www.cbar.az>

Ünvan: [AZ1014, Bakı, R.Behbudov küçəsi, 90](#)